

საქართველო
სოციალ-დემოკრატიული რესპუბლიკა

ISSN 0132-1307

3

1983

180 /
1983/3

საქართველოს სსრ კულტურის სამინისტროს
სოციალ-დემოკრატიული რესპუბლიკის
საგარეო ურთიერთობების მინისტროს

ს ა ჯ ჯ ო ტ ა ხ ე ლ ო ვ ნ ე ჯ ა

№ 3
1983

ოთარ ჩხეიძე

დ ე დ ა

ღ რ ა მ ა

პ რ ო ლ ო გ ი
ს ა ლ ა მ უ რ ი:
ხ ა ლ ხ უ რ ი, —
— დედას ვუყვარვართ შვილები,
დედა არ გვახსოვს შვილებსა,
და მიტომ წუთისოფელი
სულ მუდამ გვაცოდვლებსა.

ა მ ბ ა ვ ი

ეს პატარა ამბავი ერთი მუზეუმის შენობაში იწყება და იქვე მთავრდება, (რამდენიმე სურათი მუზეუმის გარეთაც გადის, ოღონდ იგივე ამბავისა, რაღა თქმა უნდა. პირველყოელისა შიგნიდან, მუზეუმის ერთ-ერთი დარბაზიდან მოისმის სიტყვები, ბოლო სიტყვები ამხსნელისა, უკეთუ შვილისა, — ასეც მოიხსენიება თავიდან ბოლომდისა და ნურც გაგიკვირდებათ, ნურც გეუხერხულებათ, — ჰოდა მოისმის: „აქ დაიბადა გმირი იგი, ვინც აღვამალა, და სულიც აქვე განუტევა, სული გვემული. მე აქ ვამთავრებ და თუ ვინმეს სურს რამე მკითხოს, — მე მზად ვახლავართ; და თა-

ნაც თვალი გადაავლეთ კვლავ აქაობას“. ჰო, თანაც თვალი გადაავლეთო და დაფუთფუთებენ სტუმრები და ტურისტებიო, დაფუთფუთებენ და გაიკრიფებიან.

ოღონდ მანამდე და ცოტა არ იყოს ამის მერეცა: ეტყობა მუზეუმი დიდხანია აღარ შეუუკეთებიათ, ჩამოტყავებულა კედლები გარედანა, — შიგნითაც შევიხედავთ, — ეხო გატიალებულა, ყვავილნარიც აღარა ჰგავს ყვავილნარსა, თუმცა, თითქოს ეტყობა ცოტა მზრუნველი ხელიცაო. ძეგლი გმირაა, აქ რო დაიბადო, დაშლილია, დალეწილია: თავი ჰგორავს მოშორებითა, მკლავები ჰყრია აქეთ-იქითა, ტანი ნატეხებად მოღავებულა. ვიღაც შეუდგება თუ შესდგომია შეგროვებასა, არჩევს, აკოწიწებს, — ეს იგივე შვილია, — ტურისტებს რო მორჩება, მერეღა აკოწიწებს. ვერ იტყვი ახალგაზრდაო თუ მოხუციო, დინჯი თუ აჩქარებულო, ფხიზელია თუ მთვრალი არისო, ვერა, ვერ იტყვი. მაინცა ლამობს ძეგლის შეკოწიწებასა, დამსხვრეული, დალეწილი ძეგლისა. შეუყო-რავებია კვარცხლბეკიცა, შეუყორავებია ოკრობოკროდა. ძეგლისა ჯერ კანჭებია ამოყვანილი. მარჯვენა ფეხისა კოჭები დაკარგვია. მარცხენასი ტერფი. ეძებს და ეძებს, ეძებს და აკოწიწებს. ეხალისება თუ ეზარება, ვერც ამას შეატყობ. ამასობაში ბრმაც წაადგება თესა, წაადგება და აღარც მოეშვება. ის მაინც ისეა, არცთუ მობეზრდება, არცთუ გაერთობა ბრმასთან საუბრითა. იქით ვილაცანი შედიან, გადიან. ისინი თანამშრომელი თუ იქნებიან მუზეუმისა, დაეხეტებიან უაზროდა თუ უთვალთვალეებენ ერთიმეორესა, ან თუ არც იციან თუ რა უნდათ თუ რას აკეთებენ. რაღაცა ტყდება, რაღაცა ცვივა, გამოასწრებენ და შედიან ისეა, შედიან, გადიან, ზედ გადადიან, რათუ მოხვდებოთ, იმის მკერდის ნალეწებზეცა, — აქ დაიბადო და სულიც აქვე განუტევაო, — შვილი რო ბრძანებდა; ზედ გადადიან თუ წამოედებიან, ბურტყუნებენ ან შეიგინებიან, სხვა რამედ აღარ მიუჩნევიან, რად არ გახვეტენო. ისღა თუ აგულსებთ. ასეა თუ როგორც თუ არის, ამბავი მაინც ამგვარად იწყება:

ბ რ მ ა. ნეტავ აქ მაინც თუ არის ვინმე?

შ ვ ი ლ ი. არის...

ბ რ მ ა. ვინ არის?

შ ვ ი ლ ი. ყარბი ვინმე...

ბ რ მ ა. სახელი რა აქვს, ან ღირსება, ანთუ რაი სწამს,

საღით უვლია, ან საიდან გადმოხვეწილა?

შ ვ ი ლ ი. რომელი ერთი გიპასუხოს?!

ბ რ მ ა. რომელიც ნებავს.

შ ვ ი ლ ი. ყველა ერთად თუ შეიძლება?..

ბ რ მ ა. თუ მოახერხებს...

შ ვ ი ლ ი. მოახერხებს, — აბა უსმინე:

არც სახელი აქვს, არცა ღირსება, არცთუ რაი სწამს, არც საღ უვლია, არც საღითგან გადმოხვეწილა.

ბ რ მ ა. ვინ არის იგი?!

შ ვ ი ლ ი. ვინც უნდა იყოს,

არა რა არის, არაფერიც არ გააჩნია.

ბ რ მ ა. ნუთუ არც რწმენა?!

შ ვ ი ლ ი. ასე რა გიკვირს?!

ბ რ მ ა. მე მწამს.

შ ვ ი ლ ი. იწამე,

სხვასთან მერე შენ რა ხელი გაქვს,
რატომ დასჩხავი, რას ძალადობ, რას ემუქრები?!

ბ რ მ ა. არ ვემუქრები, მიკვირს მხოლოდ, როგორ არ-
სებობს, ურწმუნოდ კაცი როგორ უძლებს წუთი-
სოფელსა?! მე მწამს და მიჭირს, ის ურწმუნოდ
რას ეჭიდება, მე მივეწვრავი, ის როგორ სძლებს
მიუსწრავებლად?!

შ ვ ი ლ ი. მეც ეგ არ მიკვირს!

ბ რ მ ა. და იწამოს...

შ ვ ი ლ ი. რაი?.. ვურჩიოთ.

ბ რ მ ა. რაიც თუ მე მწამს.

შ ვ ი ლ ი. რაი?.. უთხარი, აუხსენი ამა ჩურჩუტსა.
თორემღა ჩემი აღარ ესმის აღარაფერი.

ბ რ მ ა. მე მწამს რაიცა...

შ ვ ი ლ ი. რაი-მეთქი...

ბ რ მ ა. სინათლე დიდი, უმაღლესი, უწენაესი!

შ ვ ი ლ ი. უფრო ნათლად გააგებინე.

ბ რ მ ა. დავეძებ დიდ შუქს, უმაღლესსა, უწენაესსა, მე
იგი აღმზღის სიბნელესა, ვიხილავ ყოველს.

შ ვ ი ლ ი. გაიგე რამე?!

ბ რ მ ა. უნდა გაიგოს.

უნდა წამოძვევს, მიმეგზუროს, მე ვერა ვხედავ.

შ ვ ი ლ ი. ვით მიმეგზუროს თუ არცა სწამს თუ არც
გზა იცის?!

ბ რ მ ა. ნუ იცის მერე... მე გამომყვეს.

შ ვ ი ლ ი. შენ იცი განა?!

ბ რ მ ა. სხვა რაღა ვიცი!

ლაუნხენ მაგას, შენ გამომყე, ოღონდ გამომყე,
რო არ მივაწყდე არაფერსა, არსად ჩავვარდე,
რო არაფერი დამეჭახოს, არ გადამქელოს,
აღლო რო არვიწ შემიშალოს, თვითონ შეშლილმა
რო არ ვემსხვერპლო უგნურობას თუ
ულმობლობას,

ან ცრუ ნათელმა არ დამიხშოს გონების თვალი,—
გამომყე, წამო, ამარიდე საფრთხეს და მახეს,
მე თუ მივალწვე, უსათუოდ მივიყვან შენცა.

შ ვ ი ლ ი. მიმიყვან?.. ნუთუ?!

ბ რ მ ა. უეჭველად!.. ნულარ ყოვნდები,

წამოდი, წამო, გამომყევი, გამომეკიდე.

შ ვ ი ლ ი. რო არ სცალიან?!

ბ რ მ ა. შენა-მეთქი...

შ ვ ი ლ ი. რას გაუყვია?!

ბ რ მ ა. მაინც და რაო, რას აკეთებთ თუ რას აკეთებ?!

შ ვ ი ლ ი. რაღას თუ არა!..

ბევრ რამესა და არც არაფერს;
მე მაინც ვფიქრობ არაფერსა, — სხვისა რა
გითხრა, —

სხვაც აღბათ ასე არადა სთვლის, ასეც სჯობიან;
ანთუ სჯობიან, რად სჯობიან, ესეც არ იცის,—
ხან კრებაზეა, ხან მიტიგზე, ხანაც თათბირზე,
ისეც კრებაზე თუ თათბირზე, რაღაც ამგვარზე,
ისეც თავიდან დაიწყება, ანთუ ბოლოდან,
ან თავი თუ აქვს, ანთუ ბოლო, ვედარ გაიგებ;
ერთი თუ რასაც ჩაახიჩინებს, მეორეც იმას,

ისეც იმგვარად, იმნიერად, იმავე ნოტებით,
ცვლებადობა არ ეტყობა არრას და არვის;
უნდა მიჰხედოს ყვავილნარსა, — არ მოაცლიან,
სიტყა სიტყვაა, უამრავიც დასაწერია, —
ეს ლოზუნგები, აგერ კიდევ კედლის გავითი.

მიორწერანი, ბარათები, განმარტებანი,
ანონიმების პასუხები, მოხსენებანი,
ხალდაც და ხალდაც უფროსებმა რო უნდა
ბრძანონ;

ახლა ტურისტებს არ იკითხავ, სტუმრებს
უამრავს?!

ქვას ფეხი წაჰკრა, — მყის სტუმარი წამოგინტება,
თვალწარბში უნდა შეჰყურებდე, რას ნინებებსო;
ფეხქვეშ გაეგო ფიანდაზად, ისიც ცოტაა,
თვსშემოველო, ზედგადაჰყვი; ისიც ცოტაა,
მკვლარსა და ცოცხალს შეგიგინებს აუცილებლად;
აქ კედელია ჩამოშლილი, იქ გამოფენა,
ხან აქეთაა, ხან იქითა, ან კიდევ სადა?..
ახლა ეს არის, აკოწიწებს ამ ქანდაკებას...

ბ რ მ ა. მორჩება მაინც, ან მორჩები, ანთუ მორჩებით.
დასასრული აქვს ყველაფერსო, გამიგონია.

შ ვ ი ლ ი. არა მგონია.

ბ რ მ ა. დაეხსენ მაშინ,

თავბრუს დაგახვევს, თვალს აგირევს ყოფა ეგეთი,
თუნდ ბრმა ყოფილხარ, თუნდაც

თვალეგაფეთებული;

მერწმუნე, წამო, დიდ სინათლეს შეეეგებებით,
შენც გეშველება, დამიჭერე, შენც გეშველება.

შ ვ ი ლ ი. უნდალა განა?!

ვითომ იცის, საშველი როა?!

ბ რ მ ა. მიხვდება ბოლოს...

შ ვ ი ლ ი. მაინც როდის?

ბ რ მ ა. როცა იქნება, —

ოღონდ ვიაროთ, წამო, წამო, ნულად მაყვინებ,
გაგეგონება, მგზავრის დგომა, ცდომა არისო;
ნულარ მოცვდებით, წამო, წამო, წამო, ვიაროთ,
ნულარ ვაყოვნებთ თუ არ გინდა დავიგვიანოთ.

შ ვ ი ლ ი. ისეთი უინი გაბორბებს, რო ლამის
დათანხმდეს;

ოღონდ და მაინც უნდა ჰკითხოს, რო გამოუშვან
ბ რ მ ა. ვის უნდა ჰკითხო, ან სწორ პასუხს მოგიგებს
ვინა?!

შველია შენი სიზმრად არვის მოელანდება,
თუ თავი შენი შენ თვითონვე არ გამოიხსენ.

შ ვ ი ლ ი. დე აგრემც იყოს.

ბ რ მ ა. მაშ ვიაროთ!..

შ ვ ი ლ ი. ეგება მაინც ჭერ ეს ძველი შეაკოწიწოს...
ბ რ მ ა. ჭერ ის ვიხილოთ, ვეზიაროთ დიდ სინათლესა.

შ ვ ი ლ ი. ეგებ ჭერ მაინც...

ბ რ მ ა. ჭერ გამიძებს და გამომყევი.

შ ვ ი ლ ი. რაც არის, არის, გამოყვეება, თანხმობა უთ-
ქვამს.

და თითქოს მართლაც მიდიანო, ოღონდ ვერ წავე-
ლენ, შ ვ ი ლ ი მაინც ვედარ მოიცვლის ფეხსა: შიგ-
ნით რალაცა დაიხრალებს, დაეხეთქება. თანამშრომე-
ლნი მიაწყდებიან ერთი მეორესა, შერბიან, გარბიან უფ-

რო ჩქარჩქარადა, უფრო მღელვარედა; ყველა წყრება, ყველა ბრძანებლობს, ყველა სწუხს, უნდათ წუხილით წააჭარბონ ერთიმეორესა. ამასაც თავისი სიტყვები უნდა, ოღონდ კმარა შორისდებულნიცა და არ მოვეყვები სათითაოდა, ვინთუ როგორ ავიშვიშა, ვინთუ როგორ ამოიხრაო. აქ აგრეთვე იმასაც შევნიშნავ: თანამშრომელი — გრძლად გაიჭიმება, ლამის მთელ ხაზს გადაეფარება, ამიტომ ასე მოვიხსენიებ: სხვანი, — ვგონებ, არაფერი დაშავდება ამითი. მაშ ასე, —

სხვანი. საით?!

საით?!

სად მიზრძანდება?!

არ ენაღვლება ამ ვაუბატონს აქ არაფერი, თუნდაც ერთბაშად განიავდეს და გაცამტვერდეს. ნუთუ არც ესმის ეს ზრიალი, ეს ცვენა, ხელომა, თვლი თუ ასე აპხვევია, ვერაფერს ჰხედავს? ბედნიერია თუ არც ჰხედავს თუ არც რა ესმის, თუ თავის მეტი არაფერიც არ ეღარდება. არ ეღარდება!..

მიარბენინებს თავის სულის დაბზარულ ჭურჭელს, ოღონდ გადარჩეს, ჩვენ დე მოვეყვით ლოდების ქვეშა.

შვილი. ნუ გეშინიანთ, მეც აქა ვარ, ჩემი ჭურჭელიც, — უკეთუ ჩემი დაბზარული სულის სადგომი, — თუ დამსხვრევია, დავიმსხვრევით ბარემ ერთობლივ, და სული ჩვენი ერთობლივად ამოჰქარდება.

სხვანი. ვით გვანუგეშებს!..

სიძნელე აღარ გეჩვენება არცთუ საძნელოდ, და არც ეს ნგრევა ნგრევად აღარ მოგელანდება. დამშვიდდები თუ ყურს მიუპყრობ, — თუ ყურს მიუგდებ... — სიტყვა არის მაგის საფარი. — ენაზე ჭალი არ მოედება.

შვილი. და ყოველივე სიტყვით ქმნილა, სიტყვა ყოფილა პირველთაგანი, დასაბამი წუთისოფლისა. და აღსასრულიც ალბათ ისევ სიტყვა იქნება. ანთუ რას ვამბობთ, რას ვედებთი ღობეყორესა, აქ ასე ცვივა...

და ახალი თანამშრომელიც ჩაურთავს სიტყვას; ახალიცაა და ახალგაზრდაცაა, ყოვლად გულწრფელი ქალიშვილია. სხვანი წარმოიდგინეთ სხვადასხვა ხნისანი, ქალბატონებიცა და ვაუბატონებიცა, წარმოიდგინეთ ყოველნაირი გარეგნობითა, ყოველნაირი მგზნებარებითა, თავისებურებითა ყოველნაირითა, თუნდაც იგივეს რო იმეორებდნენ, თუნდაც იგივეს რო აკეთებდნენ თუ გააკეთებდნენ აქ რაიმესა, რაღა თქმა უნდა. ჯერ მაინც იქა ვარ, — ჩამოერია ახალი თანამშრომელიო, ოღონდ ესეც გრძლად გაიჭიმება, უფრო გრძლადაც გაიჭიმება და ნუ გაგიკვირდება თუ მოვიხსენიებ შემოკლებითა:

ახალი. დიდი სურათიც ჩამოვარდა.

შვილი. დიდი სურათიც?!

ახალი. ჰო... ის სურათი...

ჩარჩო დაიმსხვრა, სურათი დგას, თითქოს გაცოცხლდა,

ცრემლიც ჩამოსდის თითქოს ცოცხალს დააღუპითა.

სხვანი. მე ჰო ვიცოდით, ჩამოვარდა არ ასცდებოდით, რამდენჯერ მიტყვამს, — მოვაბეზრე სუყველას თავი.

მეც მიტყვამს ბევრჯერ.

ბევრზე ბევრჯერ ეგვევ მიტყვამს.

არ დგავიწყდეთ ჩემი ნათქვამიც.

ნახეთ ოქმები, სიტყვასიტყვით მე ასე მიტყვამს: „მიხედეთ სურათს, თორემ მალე ჩამოვარდება, „ვიდაცას გოგრას გაუხლიჩავს მალე უთუოდ. „თუ ჩვენი იქნა გოგრა იგი, ეგ არაფერი, „ოღონდ თუ მოხვდა რომელიმე სტუმარის გოგრას...“

ჰა, ჰა... თუ მოხვდა!... ნახეთ, ნახეთ, უთუოდ ნახეთ.

ახალი. ...ცრემლი ჩამოსდის თითქოს ცოცხალს დააღუპითა, თითქოს მხრებს იწმენდს, დამტვერილსა, იწმენდს თვალებსა,

თითქოს ინებებს, გამოვიდეს, და თითქოს შიშობს მზემ არ დასცადოს ამდენი ხნის დაობებული.

სხვანი. ეს სადღაცაა!..
შენ ის თქვი, მართლაც არ დაეცა არავის გოგრა, მერე გეკითხათ ძიებანი, განმარტებანი!..
ახლა თუ რაო, — ჩამოვარდა? ჩამოიკიდოს!
— ჩამოიკიდოს!
— ჩამოიკიდოს!
— ჩქარა!
— სასწრაფოდ!..
— სასწრაფოდ!..

ახალი. ...მზემ არ დასცადოს ამდენი ხნის დაობებული...

სხვანი. ეს დაზოწინებს, თითქოს ამას არ შეეცება, — ამაზე მშვიდი დღეს ამქვეყნად აღარც იქნება, არ აჩქარდება, თუნდაც ცეცხლი გვეკიდებოდეს.
— ჩქარაო, ჩქარა!
— ჩქარა ლურსმანი!
— კიბე ჩქარა!
— ჩქარა ჩაქუჩი!
— მერე ბაწარი?!
რაც მთავარია, არასოდეს გაახსენდებათ!

ახალი. ...ცრემლი ჩამოსდის, თითქოს ცოცხალს, დააღუპითა...

შვილი. აჰა ლურსმანი... როგორც იქნა, აღმოვანინე, ჩაქუჩი მაინც ვერ ვიპოვე, — რა წყალს მივცევ?.. აქ ეგდო, მახსოვს, რა ეშმაკი გადაეფარა?.. თუმცაღა ტარიც არა ჰქონდა... თუმცა და რაო, მაჰაც ტარია, მოხერხება თუ გაგაჩნია. მაგრამ ჩაქუჩი?!

სხვანი. ბაწარი-მეთქი...
— კიბე, კიბე, რით გინდა მისწვდე!

შვილი. კიბეც დაშლილა... კიბეც უნდა შევაკოწიწო. ჩაქუჩი უნდა კიბესაცა, ლურსმანიც უნდა, ამ ერთი ლურსმნით რამდენს გავწვდე?.. რა გავწყობა, დავკუწავ, დავჭრი, საკვენეტლა რო მაინც მქონდეს.

სხვანი. აბა თუ ოდნავ აუჩქაროს?!
— დგას და ოცნებობს.
— ღრო რო არ იცდის, აქამომდე ვერ გაუგია.

— ასეთი ხალხით რას მიაღწევ, რას დაეწევი?
— თუ იგვიანებს ყველა ფიქრი, ყველა ოცნება,
სწორედ ასეთთა ბრალი გახლავთ, სხვა არაფრისა.
— დრო, დრო არ იცდის!
— ვისაც არ ძალუძს დროს გაუსწროს, ვერც
დაეწევა.

შვილი. სხს... ცოტა წყნარად, დამაფიქრებელ, საშველეს
დავეძებ...

ვიპოვნე... არის... ჭერ გონება კიდევ მოძრაობს,
და უხაშველო არ იქნება არარაიცა, —
შოდა, ვიპოვე: თუ ჩაქუჩი არ გაგანია,
ქვაც ჩაქუჩია და მეორე ქვაც თუ იშოვნე,
ერთი აქეთკენ შემოირტყვი, მეორე აქეთ,
უკეთესს ქვეყნადა აღბათ ვერვინ ვერ
მოიფიქრებს;
ოღონდ ესაა, რიყეზე თუ გადარჩა ქვები?..

ახალი. ...თითქოს ეცნობა აქაობა და თითქოს არა,
თითქოს ესმისო ჩვენი სიტყვა და თითქოს არა,
თითქოს თვისტომნი ვგონივართ და თითქოს არა,
თითქოს მტრებშია, მოსისხრებით გარემოცული,
თითქოს მიედევ გაუფლვებს და თითქოს არა,
თითქოს მოიცავს განწირულის სასოწარკვეთა.

შვილი. და თუ რიყეზე სადმე მაინც გადარჩა ქვები,
ქვაც ჩაქუჩია... ცეცხლიც არის, პირველი ცეცხლი,
აღამის მოდგმის აღმოჩენა პირველთაგანი,
და დედამიწის საბოლოო სახეც ეს არის,
აღამიანის დიდი ჭკუის ბოლო ნაყოფი.
ასე ბრძანებენ სწავლულები... ოღონდ ჭერ მაინც.
აჰა მივდივარ, რიყეზე თუ გადარჩა ქვები.

ბრძა. მე რას დამპირდი?!

შვილი. დაპირებას საით წუთვალ?..
ოღონდ ჭერ მაინც, რიყეზე თუ გადარჩა ქვები...

ახალი. ...თითქოს მოიცავს განწირულის
სასოწარკვეთა...

შვილი. ...ქვებს ამოვართევ და დავკუწავ ამ ერთ
ლურსმანსა,
კიბეს გავმართავ, ჩარჩოსაცა, რაცთუ რამ არის,
ყველას გავაწვდენ, —
დედინაცვალი ეთერს როგორც დაარბებდა,
ეს ერთი კუთი შენცა ჭამე, სხვებსაც აჭამე,
და შენაც ეგრევე მიყოლე, ისევ მთელიო;
მერე წვაიდეთ...

სხვანი. გაქცევაზე უპირავს თვალი!..

— ველარ ავდივართ ამდენ საქმეს, ეს ბრძებს
დაჰყვება,
შინაც იხმობენ, თურმე დედა გაუხდა ავად.

— არვის იკარებს...

— არცა ექიმსა, არც წაშალსა, არც მახლობელთა

— და არც ამდენი გვცალიანო, ძმები უთვლიან,

სამსახური გვაქვს, საქმე გვაქვს და შენ მოხედო.

— თითქოს ამისი სამსახური არაფერია,

თითქოს ჩვენა ვართ მოვალენი ამის დედისაც,

ამის ძმებისაც მოვალენი თითქოს ჩვენა ვართ.

— რა ენადვლებათ, —

ყვავსა ბახალა მოუკვდა და ბუს მიუგდოლო,

დიდი თავი გაქვს, შენ იტირე ჩემს მაგივრადო.

შვილი. ყველას ეყოფა სატირალი... ჩემსას ნუ
ტირით,

და ნურცა ძმებსა ნუ მიხსენებთ ნურვინ აუგად.

სხვანი. როგორც გეხება...

— ჩვენ ჩვენსას მოვთქვამთ,

ტვირთს თუ დააგდებ, ვინა ზიდოს? — ჩვენიც

გვიყოფა,

არ გავჩენილვართ სხვისი ტვირთის მოზიარედა.

— ყველამ თავისი უნდა ზიდოს!

— ყველამ თავისი!..

— განა თუ ყველას გაეგება როგორ მოიქცეს?!

— მერე და რატომ, ამდენ ხანში რით ვერ
შეიტყო,

რით ვერ გაუღო ჭკუის კარი ამდენს ჩიჩინსა?!

— ძნელი არს, ძნელი!.. — ერთი ბრძენი როგორც
ბრძანებდა,

— ნეტა თუ როდის ამაღლდება გონება კაცთა,
და ერთგულების აღწევა როდის იქნება?!

— როდის იქნება, რო შეიგნოს მოვალეობა,
ყველამ, ვით ერთმა, ერთმა ისე, ვითარ ყველამა?!

— როდის იქნება?..

— როდის იქნება!..

ახალი. ..თითქოს ეცნობა აქაობა და თითქოს არა...

შვილი. რომელს მივუგო აღარ ვიცი, ლამის დავიბნე,
ჭკუაც გამიბრბის აცაბაცა, თვლიც გამიბრბის,
ოღონდ თუ მაინც ცოტაოდენ ჭკუას მოვიკრებ,
ეგებ არც ჭირდეს, ვუპასუხო თუ შევედავო,
რამეთუ ნათქვამს არ გადავა თავის ნათქვამა,
არცათუ ავი დაეხსენება ავკაცობასა,
არცა ცბიერი ცბიერებას არ დაეხსენება...
სულთ ცოდვილო, აქ ამგვარი იქნება ვინმე?!

სადმე მთვარეზე, ანთუ მარსზე ეგება იყოს, —

და თუ სამყაროს გავწვდენივართ ამიერიდან,
თუ ჩემი ქვეყნის, ჩემი მიწის ძე არ ვიქნები.

თუ ჩავითვლები მოქალაქეთ უსაზღვროების,
მაშინ მარსელთა უღირსობაც ძაღმის ვამხილო...

ჭერ მაინც რიყეს მივაშურებ...

ბრძა. მეც წამიყოლე.

შვილი. დამელოდე, აქ გირჩევნიან,

თუმცადა რატომ გირჩევნიან, ესეც არ ვიცი.

ბრძა. მიჭირს ლოდინი.

შვილი. მართალი ხარ,

მიმეცაა ტვირთი ლოდინის;

ლოდინს სჯობიან ყველაფერი, რაც უნდა იყოს, —

ქვაც რო ააგდო, შეუშვირო თავი, სჯობიან,
ხელეშუკრული წყალს მიეცე, ესეც სჯობიან,
თუნდ ადულტულ კუბრში ჩაწვე, ისიც სჯობიან,
უკეთ თუ ვიტყვი, სიკვდილი სჯობს უსაზღვრო
ლოდინს.

ბრძა. დიახ, დიახ, კარგად მიმიხვდი.

სხვანი. ეს ვილა არის?!

— აქ რა უნდა?!

— აქ რას დაეძებ?!

ბრძა. მკურნალს თვალისას.

სხვანი. აქ რა უნდა მკურნალს თვალისას,
რამ მოგიყვანა, რამ გატარა ამ სიშორეზე?!

— აქ სულ სხვა არის...

— თვალი უნდა, აქ თუ რაც არის.

— პოლიკლინიკა ქვევით დაგჩა.

ბრძა. პოლიკლინიკა?!

სხვანი. ქვევით!..

— ქვევითა!..

ბრძა. ბიულეტენი როდი მინდა, — მორჩენა მინდა.

მე ვიცი იგი, ვინც განმკურნავს, ვინც ლიბრს
ამაცლის,

მე ვიცი იგი სიკაშკაშე ცხოველმყოფელი;

და ისიც ვიცი, ოღროჩორდრო მისწავლელი აქვს,
და მინდა იგი, ოღროჩორდროს ვინც გადამიყვანს,
ვინც ამაცილებს თაღლით გზასა, მაცდურ
ბილიკებს.

ახალი. ...ცრემლი ჩამოსდის თითქოს ცოცხალს
ლაპალუბითა...

სხვანი. ამანაც გული გააწყალა „ლაპალუბითა“!

— წადი ახვეტე, მოაფარე საღმე კუნჭულში.

ახალი. აღარ ეტევა კუნჭულებში მოფარებული.

სხვანი. ამანაც ენა დაიგრძელა, აწ რაღა გვიჭირს.

— ბრალი მაგისი, დამოკლება რო არ ასცდება.

— დამოკლებულია დაგრძელებული.

— არაკია თუ ანდაზას ბრძანებ?..

— რაც არის, არის, ყურად იღოს, ვისაც ემწვავოს.

ახლა ესაა, მოაღწიოს იმ უბადრუკმა.

— ჩქარა, ჰეჰეი...

და თანაც ისე აირევიან, ისე ჰელეავენ, ეტყობათ
მართლაც გაუჭირდებათ უმისოდა; ესეც არ იყოს და
მთავარიც ისაა, შთაბეჭდილება რო უნდა შეჰქმნან
მოუტყველი, ზაქმიანი ადამიანებისა, უერთგულესი თა-
ნამშრომლებისა, — ჰო ასეცა ლაპარაკობენ, ფუთფუ-
თებენ ამნაირადვე რაღა თქმა უნდა, ბრმაც რო ფე-
ხებში გამოსდებიან, — ეხლებიან, ეჯახებიან; ბრმა
მეუღელს უხმობს:

ბრმა. არავინ არის, მეც მომხედოს, არავინ არის,

ხელი მომიკიდოს, გამაცილოს ამ ორომტრიალს?!

ესაა და ამის მერეა ბინაში რომ გადაინაცვლებს ამ-
ბავი. ბინა თუ როგორია, როგორი რაა, დიდი მნიშვნე-
ლობაც არ მიენიჭება, მთავარია კარები, მთავარი ისაა,
შეწუხებული ადამიანები რომ შეკრებილან და მისჩე-
რებიან კარსა; კარი შეეტილია საგულდაგულოდა, —
იქ ავადმყოფი დედაა, აქეთ შვილები და რძლები ბრძა-
ნდებიან, უკეთ რომ ითქვას, ანთუ დიალოგში თუ რო-
გორც მოიხსენიებენ: II შვილი, III შვილი, II
რძალი, III რძალი; ავადმყოფი არავის იკარებს ახ-
ლოსა, ამთ აღარ იციან თუ რა იღონონ. იქიდან ხმა
არ ისმის, მღუმარებაა აქეთაცა, — იმდენს მღუმარე-
ბენ, რამდენსაცთუ სცენა გაუძლებს; მოძრაობით მი-
ნცა მოძრაობენ, დგანან თუ სხედან, შეშფოთებას გა-
მოჰხატავენ. და შეიძლება განმარტება ამითაც დამთა-
ვრდეს. თუმცა ჰო, იმის თქმა მაინც აუცილებელი უნ-
და იყოს, ესენი რომ მომდევნონ არიან შვილისა,
— უმცროსნი გახლანთ, ოღონდ უკვე დავაჟაკებუ-
ლნი, უფროს-უმცროსი რომ აღარც განირჩევა. თანამ-
დებობა! ჰორნიც გახლავან; თანამდებობებს ნულარც
განვსაზღვრავთ, სამეცნიერო იყოს, თუნდაც რაც უნდა
იყოს... და შეიძლება განმარტება ამითაც დამთავრდეს-
მეთქი, ანთუ ამდენიც არ უნდა მეთქვა, რამეთუ რე-
ჟისორი ამასა თუ ამდაგვარ ადგილებს გადახაზავს პი-
რველყოვლისა, მერე დიალოგსაც წაეტანება, ხელი გა-
ურბის, რას იზამ, ეგრეა, გაურბის ხელი, ოღონდ აქ
მაინც დიალოგს რომ არაფერი მოაკლოს, სულ არაფე-
რი, ერთი სტრუქტონიც არა, ერთი სიტყვეც არა, —
უკეთესი იქნება; რაც უნდა იყოს, დემილია-მეთქი, გა-
უსაძლისი, აუტანელი, მერედამერე გატყდება დემილი:

III რძალი. კიდევ სცადე...

III შვილი. უარზეა.

III რძალი. ეგ უკვე ვიცი.

III შვილი. და არც ვამბობ რაიმე ახალსა.

III რძალი. ეცადე, გვითხრა, ვინმემ გვითხრას,

რაიმე ახალი.

თორემ დაჯღღნადით, დავიშაღეთ და დავიწეეთ.

III შვილი. მერე და როგორ? არაფერი არა სურს

ჩენი,

არცა დანახვა, არც ნათქვამი და არცა ზრუნვა,

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

სხვანი. და ამას ელი?!

— ჰო, ჰო... ვის ელის!..

— ქაჩალი რო ექიმი იყოს,

უმკურნალებდა თავის თავსო, ნათქვამი არის.

— გაგიგონია?

— არა?!

— მაინც, რაც უნდა იყოს,

— ბევრი ლოდინი დაგვირდება, ჩემო მშობილო.

ბრმა. მეც ეგრე ვგონებ და რიყემდის იმად მივყვები,

ლოდინში სული არ ამომძვრეს, არ გავწვამო;

მერე დაჰკიდებს სურათსა და...

ახალი. ...ცრემლი ჩამოსდის...

სხვანი. შენ პირს შაქარს!

— ტურისტებიც მოვლენ საცაა,

მოვლენ მრავალნი, უდანდარნი; ვედარც დაითვლი,

გაძლოდა უნდა, ახსნა უნდა,

— და სესიაც არ დაგავიწყდეს,

— კონფერენციაც,

— ოქმებია გადასათარგმნი,

— მოხსენებითი ბარათები?..

— თათბირი,

— კრება,

— სიმპოზიუმი!..

— სადილ-სამხარი სტუმრებისთვის,

— მერე ვახშამი,

— თბილი ლოგინი, თბილი გული, კბილები

თეთრის!..

— კოლოქვიუმი!..

— და დამთავრება არ აღირსა აგერ ამ ძეგლსაც.

— დიდხანს მოგიწევს აქ ლოდინი, ჩემო კეთილო,

გაძლება გმართებს, თუ გაუძლებ, ნება შენია.

ბრმა. დიდხანს მომიწევს, გაძლებსაც აბა რა

გითხრათ, —

თუ ამ ერთ კაცზე ბრუნავს ყველა, ვით დედამიწა

ირმის რქაზედა?.. — ვინ გაუძლებს უდასახამოს...

სხვანი. გესმით?!

— გესმით თუ რას გვიბედავს?!

— თავს გაუჟადრებ, უარესიც არ გაგიკვირდეს.

— იცი!..

— მოიცა, ემარება მაგას თავისი,

დავეხსნათ გვიჯობს, რას გვარგია ბრმასთან კამათი,

მობრძანებულან ტურისტები, მიხედვა უნდა.

— რა იქნა მერე?!

— არ გაგვიძვრა თვალს და ხელს შუა!..

— ჩვენ არ გვცალიან, ის რიყეზე დაბოლიალებს,

რა გვეშველება, რა დღეში ვართ ამის შემუყურე?..

— უხმეთ დაბრუნდეს.

— დაბრუნდიო, ჰეი დაბრუნდი!..

— ჰეი და ჩქარა!..

— ჩქარა!..

— ჩქარა!..

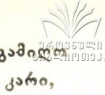
— მოლოზინებს ეს უბადრუკი...

— ქვებს ძლივს მოათრევს.

— რად უნდოდა ამხელა ქვები?!

— რა ღროს ქვებია, ტურისტები კარს

მოგვდგომიან!..

ვკონებ, აღშფოთებს ისიცა, რომ აგერა
ვსხედვართ,

შევჩერებვიართ ამა კარსა თვალმოუწყვეტილვ.

III რ ძ ა ლ ი. წავიდეთ მაშინ.

II რ ძ ა ლ ი. ჩვენა გვტოვებთ?!

III რ ძ ა ლ ი. მაშ რა ვიღონოთ?!
ვერ დავძარი ეს ვუბატონი,
ეგება შენმა სცადოს კიდევ...

II რ ძ ა ლ ი. სცადოს, ვინ უშლის!

II შ ვ ი ლ ი. უარზეა.

II რ ძ ა ლ ი. გავიგეთ, კმარა!

ახლა სხვა სიტყვაც გაიმეტეთ, შესცვალეთ რამე,
თუთიყუშებად, კაკაქებად ნუ გადიქცევით.
როდემდის ვისხდეთ უსაქმურად და უაზროდა?!

მე ეს დუმილი, მოლოდინი საბედისწერო,
ბოლოს მომიღებს, — ვერ ავიტან, ვეღარ
გავუძლებ;

და დედაშენი ალბათ მაშინ გამობრძანდება,
გაიშლის თმასა, ცრემლს დამაფრქვევს და
დამიტირებს.

ეს უნდა იმას, შენც ეს გინდა, ყველას ეს გინდათ
ეს მდუმარება ჩემდა ჭირად გამოიგონეთ.

III რ ძ ა ლ ი. მე რად მამბრალი?!

III შ ვ ი ლ ი. ანთუ მე რად?!

II შ ვ ი ლ ი. მე რაღად მერე?!

II რ ძ ა ლ ი. მაშ რად მდუმარებთ, რად არ გინდათ
იღონოთ რაღე,
ერთი დედაბრის ახირებას რად ვეწირებთ?!

II შ ვ ი ლ ი. დედაა ჩვენი...

III შ ვ ი ლ ი. დედაა, დედა!..

II რ ძ ა ლ ი. ჩუ... თითქოს გვიხმობს!..

II შ ვ ი ლ ი. ჰა?!

III შ ვ ი ლ ი. ჰო!

III რ ძ ა ლ ი. მოიცა!..

II შ ვ ი ლ ი. არა...

II რ ძ ა ლ ი. ნამდვილად გვიხმო...

თუ მოგვეჩვენა, არც ეს არის კარგი ნიშანი, —
სიმტკიცეს ვკარგავთ, ნებისყოფა გვერღვევა
ალბათ.

II შ ვ ი ლ ი. რაც უნდა იყოს, დედაჩემის ხმად არ
მეჩვენა.

III შ ვ ი ლ ი. ფაჩუნსა ჰგავდა თუ შრიალსა, ხმას
მანც არა.

II რ ძ ა ლ ი. მანც ხმად უნდა დავიჭეროთ.

III შ ვ ი ლ ი. ვითომ რატომო.

III რ ძ ა ლ ი. როგორც საბაბი... მიდი, მიდი,
შეხმინავე,

რატომ გვიხმეთქო, რა გნებავსთქო, მზად
გახლავართთქო.

მიდი, ჰო, მიდი, ნუ დავკარგავთ ამნაირ საბაბს.

II რ ძ ა ლ ი. შენ მანც მიდი!..

დაქინება გაიტანს თავისასა, სათითაოდ წამოდგებიან,
ხოლო თუ დგანან, მიეახლებიან სათითაოდა, აკაკუნე-
ბენ თუ იჭვირებებიან გასაღების ქუჭურტანაში, ემუღა-
რებებიან თუ წყრომას გამოსთქვამენ, დაეხსნებიან თუ
არ მოეშვებიან, საუბარი გამოამყლავნებს თავისთავა-
და; არ მინდა ყოველწუთს გიჩიჩინოთ, ადგა თუ ვინმე,
ადგა და დაჯდა, დააკაუნა თუ დააკანტურა თავი, ანთუ
სხვა რამ მოიმოქმედს; შესაძლოა, ისიც არ შეთქვა,
ეს დაქინება თავისას გაიტანსო, — მაგრამ ითქვა და
იყოს, რაც არის, ითქვა და სხვაც ითქმის:

II შ ვ ი ლ ი. დედი, ძვირფასო, გვედრები, გამიღ-
კარი,

მე ვარ...

III შ ვ ი ლ ი. მეც აქ ვარ...

III რ ძ ა ლ ი. მეცა!..

II რ ძ ა ლ ი. მეცა!..

II შ ვ ი ლ ი. რად არ დამაცდით?!

ძლივს დავიწყეთ, რად მიშლით ხელსა?!

თვითონ არ ნებავთ, თუნდაც ჩხირი
გადააბრუნონ, —

რომ სხვისი ღვაწლი მიითვისოს, ეს ყველას
ნებავს.

III შ ვ ი ლ ი. დიდი საქმეა, დედას სთხოვო,
შემომიშვიო!

II შ ვ ი ლ ი. მოდი და სთხოვე.

III რ ძ ა ლ ი. დაეხსენი!

III შ ვ ი ლ ი. აჰა, დავხსნილვარ.

II რ ძ ა ლ ი. ნუ აპყვები შენც ყოველ სიტყვას.

II შ ვ ი ლ ი. ავიყოლიებს, სიტყვის ძალა სწორედ ის
არის,

ბევრსაც ეცადო, ვერ დაიხსნი სიტყვისგან თავსა.

II რ ძ ა ლ ი. უთხარი, უთხარი!..

შენი სიტყვის ძალაც გვიჩვენე,

ისე უთხარი, გამოადოს უმალვე კარი.

II შ ვ ი ლ ი. ისედაც ვამბობ:

მე ვარ-მეთქი დედი, ძვირფასო,

შენი ყველაზე საყვარელი შვილი გენუკვი...

III რ ძ ა ლ ი. ასეც მჭეროდა, ჩემი ქმარი არაფრად
უღირს,

ჩვენ ზედმეტნი ვართ, წამო, წამო, წამო
წავიდეთ.

III შ ვ ი ლ ი. მოიცადე.

III რ ძ ა ლ ი. წავიდეთ-მეთქი.

III შ ვ ი ლ ი. წადი, თუ გინდა.

III რ ძ ა ლ ი. მე უშენოდ ფეხს არ გავადგამ.

II რ ძ ა ლ ი. ისე ვერ იტყვი, რომ არავის არ
აწყენინო...

II შ ვ ი ლ ი. ისეთი რა ვთქვი?!

III რ ძ ა ლ ი. არაფერი, სიმართლის მეტი,

ჩემი ქმარიც სძულს, მეცა ვძულვარ ჩემს
დედამთილსა,

თუნდაც არ ითქვას, ეს ისედაც ნათელი გახლავთ.

II შ ვ ი ლ ი. ეგ მე არ მითქვამს.

III რ ძ ა ლ ი. ეგ ისედაც ნათელი გახლავთ,

და რომ წავიდეთ, უკეთესი იქნება-მეთქი,

კარსაც გაგიღებთ და თვითონაც გამობრძანდება,
ჩვენი აქ ყოფნა არა ნებავს. მერწმუნეთ, წავალთ.

II რ ძ ა ლ ი. და შეგვატოვებთ ავადმყოფ ქალს, —
რა ჭკვიანი ხარ!..

შენც ეგრევე ფიქრობ, როგორც შენი
თანამეცხედრე?!

III შ ვ ი ლ ი. არა, არა! რაც უნდა იყოს,

მოვალეობას ვინ წაუვა, რა სათქმელია!

შენ შენი ბრძანე, დავაცადოთ, რაც იყო, იყო.

II შ ვ ი ლ ი. ვერაფერს იტყვი, იმავე წამს პირში
გწვდებიან.

არავინ არვის არას აცდის, გაჭქრა ზრდილობა,
და აღარავის არავისი არ გაეგება.

III რ ძ ა ლ ი. მე თუ მგულისხმობ...
III შ ვ ი ლ ი. დააცადე, ადამიანო.

III რ ძ ა ლ ი. არა... მინდა კარგად გავიგო.

II რ ძ ა ლ ი. შენც დაეხსენ წილაღობილას.
 II შ ვ ი ლ ი. თქვენც დამეხსენით.
 III შ ვ ი ლ ი. სსს.....
 II შ ი ლ ი. დედი, ეს მე ვარ, შენ მოგმართავ, მე გვევდერები,
 აღარ მოვყვები, ვინ ვარ, რაც ვარ, შენც კარგად იცი,
 და ისიც იცი, დედის ამაგს როგორ ვაფასებ, როგორ მწამს დედის გაღმერთება,
 თაყვანისცემა,
 როგორ ვფიცულვობ დედის სახელს შინა თუ გარეთ,
 როგორა მჭერა: დედის ამაგს ვერ გადავიხდი, თუნდ ერბოკვერცხი რომ მოვიწვია ხელის გულზედა;
 და ისიც იცი, მზად ვარ თუნდაც ცეცხლში ჩავვარდე,
 თუ ჩემი ფერფლი სამკურნალოდ გამოგადგება, იცი ყოველი და ამაზე აღარას ვამბობ; ოღონ მითხარი, რა ვიღონო, რა გსურს, რა გნებავს?
 ანთუ შეგცოდე და არ გამხდი ღირსად სიტყვისა,
 ეგებ იმდენი მოწყალება მაინც მოილო, მანდ შემომიშვა, დაგინახო, შეგხვდე პირისპირ, და შენს თვალწარბში ნება შენი ამოვიკითხო; თუ გტკივა რამე, ექიმთაგან თუ ვის ისურვებ, რომელ პროფესორს, სახელგანთქმულ აკადემიკოსს, — დაასახელე, იგი ამწუთს მოგვევლინება, დაასახელე თუ რომელი კლინიკა გნებავს თბილისს თუ მოსკოვს, უცხოეთიც დაასახელე, ნუ გერიდება, გადავლახავ გადულახველსა შენი გულისთვის, შენთვის, შენთვის, ჩემო დედიკო.

II რ ძ ა ლ ი. აღუუუუ...
 III რ ძ ა ლ ი. შენ რა გითხარია!..
 II შ ვ ი ლ ი. ჩუ!..
 III შ ვ ი ლ ი. არას ამბობს, არას მოგიგებს.
 II რ ძ ა ლ ი. შეამტვრიეთ კარი და მორჩით.
 II შ ვ ი ლ ი. დედა-მეთქი...
 II რ ძ ა ლ ი. მერე ეგებ უწყლოდ იხრჩობა?! რაღას უშველის ეს ამდენი ენის ჩლიქინი?! მოეშვი... მორჩი, შეამტვრიე კარი და შედი, დაალევინე ცივი წყალი და მოგვასვენე.
 III რ ძ ა ლ ი. მომწონს, სწორია, გეთანხმები, მეც შენთანა ვარ,
 რაც მართალია, მართალია, ჭკვიანურს ამბობ.
 II რ ძ ა ლ ი. მაშ, მეთანხმები?
 III რ ძ ა ლ ი. გეთანხმები!..
 II რ ძ ა ლ ი. სიტყვით თუ საქმით?..
 III რ ძ ა ლ ი. ჩემთვის ორივე ერთი განსაკვეთ.
 II რ ძ ა ლ ი. ო, რა კარგია!..
 და სიტყვა რომ საქმედ ვაქციოთ, ახლა ისა სჯობს, გააგზავნო შენი მიუღლე, მოარბენინოს ნაჯახი თუ ურო, რაც არის, რომ ეს კარები შეცაჰმღეწოს, ეს შემზარავი, სიზმრად თუ ცხადად მოხვენება რომ დაგვიკარგა.
 III რ ძ ა ლ ი. ვაქციოთ, მაგრამ... ეს ძვირფასი ჩემი მიუღლე,

ეგრე ადვილად რომ არ ცეკვავს ჩემს დაკრულზედა?!
 ესეც არ იყოს, ჩემი ქმარი არც შეუდელია, არცა მეტყვევ, არც ურო აქვს და არც ნაჯახი; რომ ჰქონდეს კიდეც, ვერ მოიხმარს, არ ეხერხება,
 ეგება შენმა უკეთესად მოიმოქმედოს.
 II რ ძ ა ლ ი. ცხადია, გიჯობთ ნარის გლეჯა სხვისი ხელითა.
 III რ ძ ა ლ ი. ნურც ჩვენის ხელით მოინდომებთ ნარის გლეჯასა.
 II რ ძ ა ლ ი. თქვენ რომ არ იყოთ, ვიღონებდით აქამდის რამეს.
 III რ ძ ა ლ ი. ჩვენც ვიღონებდით, რომ არ იყოთ... აი, ხართ, ჩვენცა ვართ, თქვენცა და აგრეთვე სხვანიც არიან,
 ასე ერთობლივ ვერაფერი გაგვირკვევია, ცალ-ცალკე ვითომ რა სიკეთეს შევეყურებოდით?..
 II რ ძ ა ლ ი. დავიგულეხდი ტვირთად ჩემად, მე ვიზრუნებდი.
 III რ ძ ა ლ ი. ჩვენც ვიღონებდით, რომ არ იყოთ...
 III რ ძ ა ლ ი. ვინ გიშლის ახლა?
 II რ ძ ა ლ ი. შენ, თქვენ, ყველანი, — ხართ და არ გინდათ ეს სიმძიმე გაიზიაროთ.
 III რ ძ ა ლ ი. ჩვენ ყველას გვინდა შევაჩჩიოთ ერთმანეთს ტვირთი, ესაა მხოლოდ, ეს გვაღელვებს, სხვა არაფერი.
 II რ ძ ა ლ ი. მე ნუ გამრევ ემაგ ყველაში.
 III რ ძ ა ლ ი. არა, მეც არა, სხვებზე ვამბობ, რაღა თქმა უნდა, — ო, რა ხალხია, აღარავინ არ ინდობს არვის!.. აღარცთუ ძმობა, მეგობრობა, ნათესაობა, აღარაფერი აღარ შერჩა ადამიანსა!.. კიდეც რა გითხრა?..
 II რ ძ ა ლ ი. რაც გენებოს... სიტყვას რა დალევს, სიტყვის თამაში რა რიცხვებით გამოითქმება?!
 II შ ვ ი ლ ი. რა ამოდ იღესავთ ენას!.. სცადე შენ შენი...
 III შ ვ ი ლ ი. რაო მერე?!
 II შ ვ ი ლ ი. რაღაც იქნება... აბა ეს რაა, რა დღეში ვართ, რა დაგვემართა?!
 III შ ვ ი ლ ი. ვცადოთ და ვცადოთ, დედი, ეს მე ვარ... მე რა გითხრა, რით გაგაკვირვო, ან რა ადგიტქვა, შენვე იცი თუ რაიც ძაღმძის, — მე ხელისგულზე ვერ მოვიწვია ვერც ერბოკვერცხსა, ვერც ცეცხლში შევალ, ჩემის ნებით, დასაბუგავად, არც შენ ინებებ, ჩემი ფერფლის წამალი შესვა, ვიცი, ეს ვიცი, არც ადგიტქვამ, არც შენ მოითხოვ; მაინც რაღაც გსურს, ეს დუმილი, განდგომილება, ალბათ თუ ნიშნავს, გინდა ჩვენგნით რომ მოისვენო, გაისეირნო თუნდაც ზღვაზე, მთებში თუნდაცა, ან მოიხილო შორეული მოსახილველნი, მარადქებულნი დედამიწის საოცრებანი, — ვინ უწყის, ეს გსურს? ჰა? მითხარი, გამაგებინე,

ვიღონებ რამეს, არ დაგტოვებ გულნაკლულადა.

III რ ძ ა ლ ი. შენ ერთი რატომ?!

დედას მართო რად ეუფლები, —
სხვა შეილებიც ჰყავს, ყველამ უნდა გაიღოს წილი,
დაუდასტუროს თანაგრძნობა ყველამ ერთგვარად,
ისიამოვნოს დედისადმი პატივისცემით,
დედის მადლობაც ერთნაირად გაინაწილოს, —
ძმობა თუ ნებავთ, ეს იქნება ძვირფასი ძმობა.

II რ ძ ა ლ ი. უკეთუ მხოლოდ ეს წვრილმანი
ანგარიშია,
დამშვენებული ვარაყიან სიტყვაპასუხით.

III რ ძ ა ლ ი. უკეთესია, უხეშ ნათქვამს ბევრად
სჯობიან.

II რ ძ ა ლ ი. კეთილი ფიქრი ახლდეს სიტყვას, —
იყოს უხეში.

III რ ძ ა ლ ი. თუ არა გვეოფნის სიკეთე და ფიქრი
კეთილი,
ავი ზრახვანი ისე მაინც შევალამაჟოთ;
ან მე ვის ვურჩევ, — უჩემოდაც კარგად უწყვიან.

II რ ძ ა ლ ი. ჩვენ არასოდეს დაგვივთვლია თუ რა
გავიღეთ,
არც არავისგან წილი არროს მოგვითხოვია,
და არც მადლობა მიგვიღია, იცოდენ კარგად,
რომ ამის გამო დარდმა გული არ შეგვიკამოს.

III რ ძ ა ლ ი. დღეს გუნებაზე არ ხარ და მიჯობს,
დავლუმდე.

II რ ძ ა ლ ი. დიდხანია გუნებაზე აღარცერთი ვართ,
ჩვენ ავმღვრეულვართ, ჩვენ ვაწყდებით
ერთიმეორეს, —
ასე მგონია, ამღვრეულა მთელი ქვეყანა,
ამტუტებული წყალი მოაქვს მტკვარსა და რაიონს.

III რ ძ ა ლ ი. მე სხვა მგონია: ხარობს, ლაღობს მთელი
ქვეყანა.

მხოლოდ ჩვენა ვართ ასე უღვთოდ
განწირულები;
დაგძვირება სიამენი ამა სოფლისა,
ამ შემზარავად დახშულ კარებს მივჩერებივართ.

III შ ვ ი ლ ი. და რომ გაიღოს...

II შ ვ ი ლ ი. ნეტავ, ნეტავ, ნეტავ გაიღოს!
II რ ძ ა ლ ი. უცადეთ ეგრე...

თუ არ შეამტკრვთ, არაფერიც არ გაგაღებთ;
და თუ გაიღო, გჭეროდეთ, რომ სხვები შედიან,
თქვენთვის ადგილი არ დარჩება, ბევრსაც
ეცადოთ.
წადით, ნაჯახი მოიტანეთ, წადით ორთავე.

და შეიძლება კიდევაც დაიძრან ადგილიდანა, ოღონდ ეს იმდენად ბრძანებისაგან როდი, — ისე დაძაბულან, ისე მოზიდულან, გაითანგებიან თუ არ ამოძრავდნენ, თუ არ იღონეს, თუ არ ეცადნენ, დაე თუნდაც ნაჯახითა, ესეც მოძრაობაა, მოქმედებაა და ეგება აუცილებელიც გამხდარიყოს შემტკრევა კარისა; ოღონდ მანამდე, უკეთუ ვიდრე ამოძრავდებიან თუ შეამტკრევენ კარსა, შემოცქრილდება ქალიშვილი, დაიამათი, დაი ერთადერთი და ყველაზე უმცროსი, შემოცქრილდება საქმროსთან ერთადა, — გახარებულა, ბედნიერია, ამჟმუნვარებს ავადობა დედისა ცბადია, ოღონდ სიხარული უფრო ძლიერია და თანაც

ძმების იმედიც ჰო აქვს, ისინი ჰო ყველაფერს იღონებენ, გამოძობილდეს რო დედაცა, არც ამის ბედნიერებას მიაღვეს ჩრდილი, — ყველაფერს იღონებენ, ყველაფერსა, ასე ჰო სჯერა? — უნდა სჯეროდეს რაღა თქმა უნდა.

ქ ა ლ ი შ ვ ი ლ ი. ყველანი აქ ხართ... რა კარგია, რა მიხარიან!..
თუმცა, მოიცა, ჩვენს უფროს ძმას აქ ვერა ვხედავ,

და მე ამითი ცოტადნავ გულს დამაკლდება.
III რ ძ ა ლ ი. როდესაც გვიჭირს, არასოდეს ჩვენიან არ არის.

ქ ა ლ ი შ ვ ი ლ ი. დღეს მაინც ნურვის ნუ დავძრავთ, მე მიხარიან,

და მინდა ჩემი სიხარული გაგიზიაროთ.
თუმცა იცნობთ შორიდან ყველა,
ჭერ გაიცანით!..
და ესეც ყველას სათითაოდ გიცნობთ აგრეთვე, აგრეთვე შორით... და სიშორე უკვე დამთავრდა... ჩვენ გადავწყვიტეთ...

II შ ვ ი ლ ი. გილოცავ დაო!
III შ ვ ი ლ ი. მეც გილოცავ!

II რ ძ ა ლ ი. და მეც გილოცავ!

III რ ძ ა ლ ი. გილოცავ მეცა, რა თქმა უნდა, ჩემო ძვირფასო.

II შ ვ ი ლ ი. ვისურვებ მხოლოდ სიხარული მოგნიჭებოდეს, თუნდ მცირე ნაღველს შენი შუბლი არ დაეღაროს.
ს ა ქ მ რ ო. ეგ ნუ გაფიქრებთ, ცივ ნიავესაც არ მივაკარებ.

III რ ძ ა ლ ი. მჭერა, ძვირფასო!..
გულით ამბობ, წრფელი გულითა.
ჩვენ ყველას გვჭერა!..
განგვიცლია დიდი წამი,
პირველი თქმისა, პირველი აღქმის, პირველ ამბორის;

ახ!..
ახ, მომიტევეთ, ცრემლი მომდის, თავს ვერ ვიკავებ.

ნეტავ ეს მაინც კიდეც ერთხელ მეორდებოდეს, იმ სიწიფოებით, იმა რწმენით, იმ დაჯერებით, — ნეტავი ერთხელ, ერთხელ კიდეც მეორდებოდეს!..

ქ ა ლ ი შ ვ ი ლ ი. გმადლობთ, გმადლობთ!..
დედა...

II შ ვ ი ლ ი. დედა...

III შ ვ ი ლ ი. დედა...

II რ ძ ა ლ ი... დედა...
III რ ძ ა ლ ი. დედა...
ახლა მაინც რაღას იღონებს,
ნუთუ არც ახლა, ახლა კიდეც არ დასძრავს კრინტას!

II რ ძ ა ლ ი. უხმე დედიკოს,
ანდა შედი, შედი როგორმე.

ქ ა ლ ი შ ვ ი ლ ი. დედი, დედიკო, გესმის დედი, დამლოცე, დედი, —
ჩვენ გადავწყვიტეთ, ვიქორწინოთ, შენც ასე გსურდა,

შენმა სურვილმაც წამაქეა, დამლოცე, დედი, —
ჩვენ გადავწყვიტეთ, ვიქორწინოთ, გესმის,
დედიკო, —
როდის?.. დაგვიტყვი, თანახმა ვართ, როცა
იქნება,
ჰო გესმის, დედი, შენ რას მეთყვი, რას მირჩევ,
დედი?
ჰა? როგორ, როგორ?.. რა მითხარი?! სხს...
გამაგონეთ,

არაფერს მეთყვი?!
ს ა ქ მ რ ო მე გამატარეთ!..
მე გახლავართ, აი მე მოველ,
აქამდე უცხო, შორეული, გადამთიელი,
აწ მასლობელი, — მახლობელთა შორის
შემრაცხე, —
მეტად თამამი, კადნიერი, ავის მოქმედი,
თქვენი ასულის წარტაცება რომ განუზრახავს, —
ეს მე გახლავართ, რას გვიბრძანებთ....

II შ ვ ი ლ ი. არაფერს... არა...
II რ ძ ა ლ ი. ნაჯახი-მეთქი, ნულარ ეძებთ სხვა
საშუალებას.

ს ა ქ მ რ ო. ნაჯახიო?! რა ამბავია?!
ქ ა ლ ი შ ვ ი ლ ი. დედი!.. დედიკო!..

III რ ძ ა ლ ი. არაფერი, არაფერია!..
ეს მხოლოდ ისე... აი ისე... კარი ჩამაგრდა,
თვითონაც რაღაც... ერთის სიტყვით, არაფერია.

ს ა ქ მ რ ო. მეც გამიგია, არაფერი არაფერია,
მაგრამ ეს მაინც რაღაცაა. რაღაც ფერია,
მაინც რა არის, რა ფერია? — გამაგებინეთ,

III შ ვ ი ლ ი. ჰო ხდება ხოლმე?..
ს ა ქ მ რ ო. რა ხდება ხოლმე?..

III შ ვ ი ლ ი. რა მოგახსენოთ... წყენა... წყენა... ჰო
ხდება ხოლმე?

ს ა ქ მ რ ო. ბენდიერება გაანელებს წყენას უოველსა.

III რ ძ ა ლ ი. მართალია, რაღა თქმა უნდა..

II შ ვ ი ლ ი. ცოტა ვაცალოთ, ინებებს და
გამობრძანდება.

II რ ძ ა ლ ი. ნუ გეტკინებათ ნურაფერი მანამდისაო,
წინათ უთქვამთ და ამჭერაღაც გამოგვადგება.

II შ ვ ი ლ ი. ასე ნუ იტყვი... ახლა მაინც... რა დროს
ეს არის?!

II რ ძ ა ლ ი. თვითონ იცის რო, რა დროს თუ რა
შეეფერება?!

II შ ვ ი ლ ი. მოიცა ახლა!..

II რ ძ ა ლ ი. დაელოდე...

II შ ვ ი ლ ი. ჩუ... ერთი წამი!..

III შ ვ ი ლ ი. სხს...

II შ ვ ი ლ ი. დედი!

III შ ვ ი ლ ი. დედი!

III რ ძ ა ლ ი. დედი!

ქ ა ლ ი შ ვ ი ლ ი. დედი!

ს ა ქ მ რ ო. დედი!..
წამოდგა მგონი, მოდის, მოდის, აი გამოვია...

II რ ძ ა ლ ი. ნუ გეტკინებათ ნურაფერი მანამდისაო.

II შ ვ ი ლ ი. ო, ისევ!

II რ ძ ა ლ ი. ისევ...
თუ არ იცვლება არაფერი, იტყვი იგივეს,
იგივესა და კვლავ იგივეს გაიმეორებ,
ბევრს შეესწრებივართ, ჩემგანაც ნუ გაგიკვირდება.

II შ ვ ი ლ ი. სიტყვის შეცვლა მაინც იქნება.

II რ ძ ა ლ ი. გვსმენია ეგრეც, წარამარა სცვლიან
სიტყვებსა.

მაგრამ სიხვე არ იცვლება სიტყვებთან ერთად.
III რ ძ ა ლ ი. რაც უნდა იყოს, დანიშნულებს ნუ
დავაღონებთ,
მერეც ეყოფათ საფიქრალი, თავშისაცემი.

II რ ძ ა ლ ი. ბევრიც მოუვათ.

III რ ძ ა ლ ი. გაისიერნეთ, გაილაღეთ, ჩემო
ძვირფასნო,

გაკონიო, გეხვევით, გენაცვლებით, ნუ
დაღონდებით,

წადით, ამ წუთებს ოდნავადაც ნუ დაიჩრდილავთ.
ს ა ქ მ რ ო. მაინც ვიცოდეთ...

III რ ძ ა ლ ი. ღმერთო ჩემო, რა დროს ცოდნაა, —
როდის იყო რომ ბედნიერი ცოდნას ეძებდა?!
ჩემო კუდრაქა, შენ რაღაო რა გემართება, —
თუ ამ წუთებში ვერ გართე შენი რანიდი,
მერე და მერე ჯაღოქარიც ვეღარ გიშველის.

ქ ა ლ ი შ ვ ი ლ ი. წავიდეთ, ჩემო!..

ს ა ქ მ რ ო. როგორც იტყვი...

III რ ძ ა ლ ი. წადით.

ს ა ქ მ რ ო. მივდივართ...
რომ მოვბრუნდებით, დედაჩვენი მზად
დაგვიხვედება.

აღგვავსებებს დედურ სიყვარულით, დედურ
აღერსით,
და ფინანდაზად შინ დაგვიფენს უთბილეს გულსა.

II რ ძ ა ლ ი. ნეტარ არიან მორწმუნენი, — რა კარგად
უთქვამთ.

თითქოს არც ესმის ეს ნათქვამიო, ანთუ დაავდებს
უყურადღებოდო, — გადის ქალიშვილი საქმროიანა-
და, გახარებული, ხელგადახვეული: თვალი ლალია სი-
ხარულისაო, გულიც ლალიაო, ძალუძს სხვას შეატოვოს
სანაღვლებელიო; ჰოდა გადიანო, მისდევთ სიცილი მე-
ორე რძლისა, სიცილი მკრთალი, ოღონდ სუსხიანი,
ართუ დამძრახველი, არა, ისეთი, თვითონვე რომ აუ-
ტანია იმა სუსხსა.

II რ ძ ა ლ ი. სხს.....

II რ ძ ა ლ ი. ნაჯახი-მეთქი, მოლოდინი ამაო გახლავთ,
თუ შენ თვითონვე ვერ შესძელი შეველაი შენი,
სხვა არ იღონებს არაფერსა შენი გულისთვის.

II შ ვ ი ლ ი. ჩვენს გარდა კიდევ სხვა მზრუნველიც
ჰყავს დედაჩვენსა.

მოვიდეს ისიც, პირმშო შვილი, სცადოს იმანაც,
ეგება გასკრას იმის სიტყვამ...

III რ ძ ა ლ ი. დიახ, მობრძანდეს,
შეეცადოს ისიც თავისას,
თუ გაუგონებს, გაუგონოს, ჩვენც ჰო ეს
გვინდა?..

ხოლო თუ არა, — მოიმარჯვოს ნაჯახი იმან,
უფროსი გახლავთ, უფროსს მართებს გაძლოდა
ჩვენი.

II რ ძ ა ლ ი. იპოვნა მაინც ნარისმგლეჯი
ბოლოსდაბოლოს!..
არ დაიკაწრავთ ემაგ ფაფუკ ხელის გულეებსა,
ოღონდ ლოდინი უფრო შმაგი მკაწრავი გახლავთ,
პირდაპირ გულზე, ალალ გულზე დაგაფრინებთ.

III რ ძ ა ლ ი. როგორც უნდა თქვა, სულერთია, აქ უნდა იყოს, უფროსს ეკუთვნის პირველ რიგში პირველი სიტყვა. მაგრამ სადაა?!. არ იკითხავთ, სადა ბრძანდება?!

II რ ძ ა ლ ი. რიყეზეაო...

III რ ძ ა ლ ი. რიყეზეა, მართლაც რიყეზე.

III შ ვ ი ლ ი. რიყისას მორჩა... ტურისტები მობრძანებულან, იმათ დაჰყვება, დააცილებს, უხსნის, უმარტავს.

III რ ძ ა ლ ი. იმათ როდისღა მოიშორებს?..

III შ ვ ი ლ ი. როდესაც წავლენ.

II რ ძ ა ლ ი. წავლენაა განა?! რახან აიდგეს ფეხი ერთი, შემოგვეხივინენ, აღარ ექნება დასასრული ამ წოწიალსა: „იგი წავა და სხვა მოვა ტურფასა საბაღნაროსა“.

III შ ვ ი ლ ი. დღე დამთავრდება ბოლოსდაბოლოს.

II რ ძ ა ლ ი. რა დამთავრებს!.. ღამეს დღედ ვაქცევთ...

II შ ვ ი ლ ი. დაეწყება სიმპოზიუმი.

II რ ძ ა ლ ი. ეგეც იცი და გვაშოშმინებ ამდენი ხანი?!

II შ ვ ი ლ ი. ეგეც იცი და ძალას გვატან, დაელოდეთო?!

II შ ვ ი ლ ი. თუ არ სცალიან ადამიანს, სხვა რაი გვეთქმის?..

III რ ძ ა ლ ი. მაშ თუ ეგრეა, ჩემო კარგო, არც ჩვენ გვცალიან, როგორც იტყვიან, მოცილოლები საფლავში წვანან. შინა თუ გარეთ, ოჯახია თუ სამსახური, აურაცხელი საქმე გვაწევს, ვერ ავუღვივართ.

II შ ვ ი ლ ი. როცა იქნება ჰო მოიცლის, როცა იქნება...

II რ ძ ა ლ ი. როცა იქნება მოგვაცილიან ჩვენი თავისთვის. II რ ძ ა ლ ი. ეგ ერთხელაც თქვი, მანვე გითხრა მაგის პასუხი, ვიწერდით, გახსოვს? ვერთობოდით...

ჩაირთვის ჩანაწერი, თუნდაც ჩართავს III შვილი, გაისმის ხმა შვილისა, ოღონდ ჯერ ისევ ის სტრიქონია: „როცა იქნება მოგვაცილიან ჩვენი თავისთვის“; მერეღა მოსდევს ნათქვამი შვილისა,

„ო, რა ამო იმედებით მოითქვამ სულსა!.. განათუ ნეტა ვინ მოგაცდის, ვიდრე ბოგინობ, ვიდრემდის პირში სული გიღვას და ფეხზე დაგხარ, ვიდრე თვალით გიჭრის და არც ჰქუა დაგბლაგვებია, ვიდრემდის ძალგობს აიკიდო იმდენი მაინც, ნათქვამი როა, კურდღელსაც რომ აეკიდება, ვიდრე დორბლსა თუ წირაპლით სავსე უშუქო თვალეებს აცახცახებულ შენივ ხელით ამოიწმინდავ, — ნეტათუ ვინა, ვინ მოგაცდის, ვინ შეგიბრალებს? ვიდრე ფუტუროდ არ იქცევი, ჩენჩოდ. ნაქუჩად, უბედურებას შენის თავის რომ ვეღარ იგრძნობ, და თუ სადა ხარ, ცოცხალი ხარ, მკვდარი თუ რა ხარ,

რომ ვერ მიხვდები, სხვაც ვერაფერს გაგაგებინებს; ანათუ მაშინ ნეტავი თუ ვინ შეგიბრალებს, — ოღონდ ესაა, მოგაცლიან, მაშინ მოიცლი, როცა იქცევი ზედმეტ ტვირთად ერთისიტყვიათ“.

III რ ძ ა ლ ი. ო, თუ ველოდეთ მანამდისა!..

III შ ვ ი ლ ი. როგორც გენებოთ, თუნდა დამთანხმდით, გამაქიაქეთ თუნდაც უწყალოდ, ტვირთს ლოდინისა ოღნავ მაინც შეგიმსუბუქებთ, და ეს ლოდინიც თუნდ განაგრძეთ, თუნდაც შესწევით, და თუნდაც მართლაც შეამტვრიეთ ნაჯახით კარი, არ გეურჩებთ არაფერზე, ოღონდ მე წავალ, მაგვიანდება, თორემ როდი გაგეცდებოდით.

III რ ძ ა ლ ი. მეც... მეც მოვდივარ.

II რ ძ ა ლ ი. მეც აგრეთვე...

II შ ვ ი ლ ი. მე მტოვებთ აქა?!

III რ ძ ა ლ ი. არ ვიცი... ოღონდ ნუ გექნებათ ჩემი იმედი, ორმოცი ქვეყნის დღეეგატი ჩამობრძანდება, თქვენ ეხუმრებით გაძლოლასა ამდენი ხალხის?!

II რ ძ ა ლ ი. ჩვენთან ელიან უფრო მეტსაც.

II შ ვ ი ლ ი. ახლა ჩვენთანა?.. თანაც მე მაწევს უმთავრესი მოხსენება და ამ დარგში ჩვენი მიღწევების წამოჩინება. და ამის შემდეგ როგორ შევძლებ...

III შ ვ ი ლ ი. შესძლებ და ანგრე!.. შენს სანაქებო სიღინჯესთან ვერცერთი მოვალთ, თანაც შენ უფრო ერთგულნი გყავს მოადგილენი, მე ჩემს ქვეშევრდომთ ერთი წუთით თვალს ვერ ვაშორებ,

III რ ძ ა ლ ი. დრო აღარ იცდის, გაუტოლდა სინათლის სწრაფვას, დრო თუ არ იცდის, ამაზე მეტს მეც ვერ მოვიციდი.

III შ ვ ი ლ ი. ვერც მე მოვიციდი.

II შ ვ ი ლ ი. მე მითუმეტეს...

II რ ძ ა ლ ი. და გგონიათ, მე აქ დავრჩები!..

ჩქარობენ და ფაციფუცობენ, ეძებენ და ხელიდან უვარდებათ ქალაღდება თუ ჩანთებია თუ რაიმე მოსაცმელია; თმა ვეღარცთუ შეუსწორებიათ, საყელო მოშლიათ, ერთმანეთს ასწრებენ და ვერცთუ ასწრებენ, ისევ მობრუნდებიან და ისევ გარბიან, ირევინან და ეხლებიან ერთმორგესა; თითქოს ხმაც მოესმით:

II შ ვ ი ლ ი. მგონი იღება... იღება კარი.

III რ ძ ა ლ ი. იღება?!

III შ ვ ი ლ ი. ნუთუ?!

II შ ვ ი ლ ი. წყნარად, მოიცაო!..

II რ ძ ა ლ ი. თქვენ მოიცადეთ...

და გავარდება ჯერ მეორე რძალი, მერე მიჰყვებიან სათითაოდ, კარი რომ მაინც უძრავადაა, რომ აღარ ისმის და არცთუ გაისმოდა არაფერი. მდუმარებაა მკვდრული, სამარისებური. კარი ისევია. მერე გაიღება ნელ-ნელა, ურთხილა-

და, კარი გაიღება და სხივი გამოდის, მკრთალი, ოდნავი, თითქოს მაშინვე უნდა ჩაწყდესო, უნდა ჩაჰქრესო, თითქოს კიდევაც ჩაქრებო, გაიბმის ისევა, ისევე მკრთალი თუ უფრო მკრთალი, წავა, წავა, გადაიკარგება.

მერე გზა მოსჩანს უფსკრულგზებზედა, გზაიო, იტყვიან, ოლონდ უფრო ბილიკად ითქმის, ანთუ არცთუ ბილიკადაო; რაც არის, არის, სხივი პო მაინც გადაივლის, სხივი იგივე, მკრთალი, მქრქალი, ფრთხილი, დაშინებული ხიფათიანი ბილიკებითა, ხევეებითა, უფსკრულგზებითა, — მაინც გადაივლის, მაინც წავა, ციალებს, ციალებს და მიეფარება.

ბრმაც შესდგომია იმავე ბილიკსა, დახედეთ, ბრმაცა!.. შესდგომია და ვერც შესდგომია, უფრო მეტად დაშინებულია, უფრო დაქინებით დაექმბს მეგზურსა; მეგზურს დაექმბს და თვალხილულიც შემოიყრება.

ბ რ მ ა. არავინ არის,
ჩამომავალი ადამიანის,
სულდგმული ვინმე,
ძე-ხორციელი,
არავინ არის?!
არავინ არის, მითხრას რაიმე,
ამ ოღროჩოღროს გადაშაცილოს?..
არავინ არის, არავინ არის?!
თითქოს ციალებს, თითქოს მიშუქებს,
ის ბილიკია, სწორედ ის არის,
მომლანდებია თუ მართალია,
მითხარი რამე, — არავინ არის?!
ძე-ხორციელი, სულდგმული ვინმე,
არავინ არის, არავინ არის?!

თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი. ვის მოუწოდებ ასე ცხარედ?
ბ რ მ ა. თუნდა აი შენა!..
თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი. მეც აქ გახლავარ.
ბ რ მ ა. გმადლობ, ძმობილო, შექირვებულს
გამომეცხადე.
თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი. რის მადლობაო, ჩემთვის მივალ,
არც მიფიქრია

გამოცხადება, შექირვება თუ ასეთები.
ბ რ მ ა. მაინც მოხვედი, შემეწევი და მაინც გმადლობ.
თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი. მაინც იგივეს მოგახსენებ, არ
ჭლირს მადლობად,

და შეწევნითაც, აბა, იმდენს რას შეგეწევი,
მე არ დამაკლდეს, სახირო იყოს შენთვისა?
ბ რ მ ა. ისეთს არას გოხვოვ, რომ დაგაკლდეს.
თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი. მაშ არაფრად გამოგადგება.
ბ რ მ ა. გამომადგება.
თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი. გისმენ, ბრძანე.
ბ რ მ ა. იქ რა ციალებს?

თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი. იქ?.. არაფერი.
ბ რ მ ა. გაჰხედე კარგად.
თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი. კარგადა ვხედავ.
ბ რ მ ა. არც შენ გიჭირს ეგება თვალი.
თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი. ო, კარგად მიჭირს,
კარგადაც ვხედავ, რომ ვერაფერს ვეღარა ვხედავ.

ბ რ მ ა. ეგ ვერ გავიგე.
თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი. ანთუ უკეთ არას გარგია,
არც არაფერი მომკლებია და არც გარგია,
ასეც გითხარი, ასეც არის, დამერწმუნები.
მანდეთკენ მაინც მოერიდე, მანდ გზა არ არის,

ამ სასიკეთო რჩევას მაინც გამოვიმეტებ,
თუმცა სჯობიან გადიჩეხო, კისერი მოგტუდეს,
ვიდრე გაათელონ...
ბ რ მ ა. ვილაცა ხარ, ავი ყოფილხარ.
თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი. მე კეთილს გირჩევ, შენა მძრახვა,
ავს მე მიწოდებ, —
ასე უკუღმა მოქცეულა აქ სამართალი,
მაგრამ არც მიკვირს, უსამართლოც ბევრი
მინახავს,
უფრო სასტიკინიც... შენ იმათთან კრავი... ხარ
მხოლოდ.

ბ რ მ ა. არ მიფიქრია შენი დამძრახვა.
ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი. ავი მიწოდე,
შემომჩეხე და მაშინვე ავი შემარქვი,
ჩვენ რომ ცოტახანს ერთად დავყოთ, ვინ უწყის
კიდევ;

რა ზნის, რა ჯურის სულიერად გამომაცხადებ.
ბ რ მ ა. მაინც რა ჯურის?..
თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი. ჯერ არ ვიცი.
ბ რ მ ა. ჯერ რა გაიგე?..
თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი. ავი...
ბ რ მ ა. გიწოდე?..
თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი. აბა რა ვიცი!..
ბ რ მ ა. მეც არ ვიცი!.. მოდი, შევირიგდეთ.
მადლობას ვამბობ და მადლობა მიიღე, თორემ...
თორემ და რაო, კვლავ დავკარგავ ჩემს პირველ
სათქმელს

და ახირებულ სიტუვაპასუხს ავედევნები.
თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი. ახირებულსაც მე მიწოდებ?!.
ბ რ მ ა. ო, არა-მეთქი,
მე მხოლოდ ვეძებ, ვეძებ-მეთქი, გესმის, დავეძებ
ციალსა-მეთქი, აი აქეთ, აი აქეთა,
შეჰხედე კარგად, დააკვირდი და მოინიშნე,
საით სჯობიან, რომ წავიდეთ, საით ვიაროთ,
დიდ სიკაშკაშეს რომ მივადგეთ, ჩემს დიდ
მუწრნაოსა,

ეგ მიგვასწავლის, ეგ მიგვიყვანს, მაცუნე ეგ არის.
თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი. რისი მაცნეა თუ არ არის, თუ
ვერა ვხედავ?!
არც რა ციალებს, არც არსაით აქ გზა არ მოსჩანს,
ბილიკი რაიმე გახლართულა იმ ორწონებში,
ძე-ხორციელი ვერ გააღწევს უფაოერაკოდ.

ბ რ მ ა. ჩვენს გარდაა...
თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი. მე თანხმობა არ დამცდენია.
და არც ვაპირებ, ორწონებში გადავიჩეხო.
ბ რ მ ა. არც მე ვაპირებ, ორწონებში გადავიჩეხო,
შენ წამიძღვები და მაჩვენებ, სად ორწონია,
სად ფათერაკი, სად უფსკრული ჩაშავებული,
სად მანე არის დაგებული ვითომ მხეცთათვის,
ხოლო ნამდვილად სიკეთისა დასალუპავად,
სად მაცდურება გაკიდულა ბონდის ხიდივით,
სად მოგვანწვდიან ეშმაკისა ორჩოფხებებსა,
სადთუ თადლითი მოგვაშუქებს, ვითომ რა არის,
ბილიკი სწორი გაგვიმრუდოს, გადაგვაცდინოს, —
შენ წამიძღვები, გამაფრთხილებ, სხვას არასა
გოხვოვ,

სხვა დანარჩენი მე თვით ვიცი, მე თვით
გავიყვან,
სად სიკაშკაშე აყვავებულ მდელს შეჰხარის,
სად თვალთა ბნელთა მადლი ხილვის მიენიჭება,
და თვით გონებაც გაშუქდება სულ სხვა მადლითა.

თვალხილული. ინატრე კიდევ, გააგრძელე, რატომ
შეჩერდი,

რახან ნატვრაა, ნატვრა იყოს, ინატრე მეტი,
მარსზე გაფრინდე, — ესეც ახლა ნატვრა არ არის,
შეუძლებელი რამ ინატრე, შეუძლებელი,
აქ, ამ მიწაზე შეუძლებლად რომ დასახულა.

ბ რ მ ა. გამიძეხი და შენვე ნახავ.

თვალხილული. თუ აგაცილებ ფათერაკებს, მახეს,
ეშმაკებს?..

ბ რ მ ა. ჰო... გამიძეხი.

თვალხილული. ეგ რომ შემეძლოს!..

ბ რ მ ა. გამიძეხი, ნუღარ აყოვნებ.

თვალხილული. იარე შენთვის, აქამომდე როგორც
გივლია,

მაგნაირ მეგზურს ვერ იპოვნი, მე დამერწმუნე,
ანთუ არ გჯერა, როგორც გინდა, როგორც
გენებოს,

მე, ჩემდა თავად, ვერაფერში გამოგადგები.
წადი, იარე.

ბ რ მ ა. ვით ვიარო... რა მექნა ჯოხი?!

თვალხილული. ჯოხი?..

ბ რ მ ა. ჰო... ჯოხი, ჩემი ჯოხი!..

თვალხილული. აბა რა ვიცი?!

ბ რ მ ა. მამ ვინ იცის, რა მექნა ჯოხი?!

ჯოხით ვიარე აქამდისა, ჯოხით მოვედი,
ის იყო ჩემი მეგზურიცა, საფარიც ჩემი,
ძმად ის მარგოდა, მეგობრადაც, მშველდა ისა,
მიერთგულებდა უფრო მეტად ადამიანზე, —
რა იქნა-მეთქი, მარტოდმართო რაილა ძალმიძს,
საით წავიდე, ვის მივეწოდო მიუსაფარი?
მოიტა ჯოხი!..

თვალხილული. მე რომ არა მაქვს...

ბ რ მ ა. შენა გაქვს.

თვალხილული. არა!..

ვით დაგაჯერო, რომ არ ვიცი, — ფაფუ. არა
მაქვს,

არც არაფერი გამაჩნია, აჰა, გამჩხრიკე.
არა რაი მაქვს ამ ცარიელ ხელების მეტი,
ესაა ჩემი სიმდიდრეცა, სიღატაკეცა,
უკეთუ მხოლოდ სიღატაკე, სიცარიელე...
და რას მოითხოვ, რას მაგულუბ, ვინ მომცა ჯოხი?!
ჯოხი მქონდა, მოვიხმარდი შესაფერისად.

ბ რ მ ა. არა გქონდა და?..

თვალხილული. არა მქონდა.

ბ რ მ ა. ...და გამომგლიჯე.

ასე გამოდის, ეს ასეა, უარს ვერ იტყვი, —
მოიტა ჯოხი, ჯოხი-მეთქი, მოიტა ჯოხი,
ან გამიძეხი, მე უჯოხოდ რაღა ვიღონო?
მოიტა ჯოხი, ჩქარა ჯოხი, ან გამიძეხი,
ან ჯოხი-მეთქი, ჩქარა, ჩქარა, ან ჯოხი-მეთქი.

თვალხილული. რა ოხრობას გადავეციდე?!

ბ რ მ ა. ნუ ილანძღები, ჯოხი-მეთქი.

თვალხილული. მერე სად არის?

ბ რ მ ა. სადაც არის, შენ უკეთ იცი.

თუ აღარ გინდა დამიბრუნო, მეც შეველვევი,
ოღონდ შენ უნდა გამიწიო მაგიერობა.

თვალხილული. მამა გიცხონდა!.. კიდევ რა
გნებავს?..

ბ რ მ ა. ჯოხი, ჯოხი, ჯოხი მოიტა!..

თვალხილული. ჯერ სად დაკარგე, ის გაიგე.
ბ რ მ ა. აქამდე მომყვა.

თვალხილული. რა იქნა მერე, რა ეშმაკი
გადაფარა,

ან მე რაისთვის შეგეფეთე, აქ რამ მომაგლო?!
ცამოწმენდილზე გამომიტყვრა დავიღარაბა,
ურწმუნოს, ჯიუტს ვერც ვერაფერს გააგებინებ.
რა იქნა ნეტავ? ფუი ეშმაკს, სად ჯანდაბაშია?
აქ არ იდექი... თუ დაგვარდა, აქვე იქნება,
და თუ ეშმაკმა ამოიღო ლაჭები უცებ,
თუ აქამომდე ცხრა მთა უცვე გადაიარა,
მე სადა ვლიო, რითი ვლიო, რას ჩამაცივდი!

ბ რ მ ა. რას ჩამაცივდი... ჯოხი მინდა, ჩემსას
ვთხოვლობ.

ციალებს აგერ... აგერ... აგერ... მოიტა ჯოხი.

თვალხილული. ან რა ციალებს, ან რა ჯოხს
მთხოვს, რა წყალს მივეცი,

ბრმამ თვალხილული დამიბრძოვა, მანიაბურებს,
სად გაგონილა ასეთი რამ, სადა სწორია?!
ვინ უწყის ასე მოქცეულა წუთისოფელი,
ბრმამ თვალხილული დამიბრძოვა, მანიაბრუებს,
უგნური ქულეტავს გონიერთა, ქულეტავს
უწყალოდ,

და ჰინვინთა მიაქანებს უფსკრულისაკენ, —
ვინ უწყის ასე მოქცეულა წუთისოფელი,
მე ასე გვიან გამიხდია გამოსარკვევად.
ეს ჯოხი მაინც... ჯოხი... ჯოხი... სად
ჯანდაბაშია...

ე... აი, აი, ეს არის, ეს... აქა ყოფილა,
აჰა დაიჭი. გზაც გქონია ეშმაკებამდე.

ბ რ მ ა. ჰო გითხარი, აქ მომყვა-მეთქი.

თვალხილული. ეგრე მითხარი.

ბ რ მ ა. ჰო გითხარი, შენა გაქვს-მეთქი.

თვალხილული. ეგეც მითხარი.

ბ რ მ ა. ჰო ხედავ, რომ მე მართალი ვარ?..

თვალხილული. არ ხარ მართალი.

ბ რ მ ა. რანაირად, შე უკულმართო?!

თუმცა მოიცა, ეს რა არის, ეს რა ჯოხია?

ვისი რა არის, ჯოხია თუ რაღაც ოხრობა, —
გამაგებინე, რას მაჩვენებ?..

თვალხილული. ჯოხია, ჯოხი!..

ბ რ მ ა. არა მჯერა.

თვალხილული. ნუ დაიჭერებ,

გზამშვიდობისა, იარე და სხვებს შეეკითხე.

ბ რ მ ა. მოიცა.

თვალხილული. რაღად?..

ბ რ მ ა. დამარწმუნე.

თვალხილული. დარწმუნდი მერე:

აგერ ეს ჯოხი, აგერ შენა, ეს შენი ხელიც,
ჩასქიდე მაგრად და გაჰყევი კაჟინით გზასა,
გინდ შარაგზასა, გინდ კლდედღერეში იფხონწაილე.

ბ რ მ ა. რომ არ მეცნობა...

თვალხილული. გაიცანი, მაგრად ჩასქიდე.

ბ რ მ ა. ვერა, ვერ ვცნობ, ვერც ესა მცნობს,

სულმთლად უცხოა,
მე ვერ მიგრძენია, ვერც ესა მგრძნობს,

ვეხამულეში,
არ მიკარებს და მეშინიან მეც, მივიკარო.

აჰა მიჰირავს, ვერც მიჰირავს, ლამის გამვარდეს, ლამის იწვილოს ამანაცა, ვულგანთქოლმა.

ანთუ გველია... გველია თუ რა მომაჩეჩე, ეს რა სისინებს... ნესტარიც თუ აუპრებია, რა მომაჩეჩე, რას მიპირებ?!

ჰა გამაშორე, ვერ ვიგუებ უცხოს ვერაფერს, მოძებნე ჩემი, ეს სხვისია, სხვა სუნი უღის.

თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი . აქ სხვა არა სჩანს, შენია თუ ვილაც სხვისია, ჯოხმა ჯოხობის გარდაია, მეტი რა იცის, — გაჰყევ და ეგეც იმნაირად გემსახურება.
ბ რ მ ა . მე უკეთ ვიცი, ჩემი მინდა, სხვას ვერ ვენდობი, და ვერცთუ დიდხანს გავიჩერებ ამას ხელშია.

და გულმოსული გასტყორცნის ჯოხსა, გასტყორცნის შორსა, ანთუ შესაძლოა არც ისე შორსა, ოღონდ ხრამში გადაუძახებს და რა ბედენაა, ახლოს იქნება თუ შორსაო, ველარაფერი გაურკვევია თვალბილულსა, თითქოს ენანება, თითქოს არაო, თითქოს ბრანობა, თითქოს არაო, თითქოს წასვლა უნდა, თითქოს აბრკოლებს რალაცაო, — თუ ეს ძნელი გამოსახატავია, ყოველშემთხვევაში ამასაც ამბობს:

თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი . რა ჩაიღინე?!
ბ რ მ ა . გადავავდე, რაც ხელსა მწვავდა, რაც მეხამუშა, ჩემად თუ რაც ვერ დავიგუედი, გადავავდე და ახლა მგონი ხელიც გამვარდა, აგერ მეზა და აღარა მაქვს, თან მივყოლიე; ჰო ასე ვგონებ, ასე ვგონებ და უკვე მჭერა, რომ ჩემი იყო ჯოხი იგი და ველარ ვიცან, ანთუ მაცდურმა ამირია ჭკუის დავთრები, და ღვიძლი ჯოხი, სხეულისა ჩემის ნაწილი, შორს გადავტყორცნე, მე უგნურმა, ბრიყვმა, ჩერჩეტმა,

უმაღურებით წავაჰარბე ყველა უმაღურს, განადირებულ ადამიანს მე აღვემატე. გადაგვარების და დაცემის მე ვარ ნიშუში, არ გებრალეები?..

თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი . არა, ცხადია. თითზე კბენანიც ამაოა, ნათქვამიც არის. ახლა გაჰყევები უჯოხოდაც, წახვდე და იცილი, შემოგაყრება გზაზე ვინმე იმ ჭკუის ცაცი, რომ გამოგითლის სანაცვლოსა, გენუგეშება. ნაჯახი მქონდეს, გჯეროდეს, მეც არ დავამადლიდი.

ბ რ მ ა . მე ჩემი მინდა.
თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი . ხრამშია შენი, იქ ჩამსვლელი მოძებნე მანძინ. მე, ჩემდა თავად, არა ვფიქრობ, იქ ჩავიჩნხო. მშვიდობით დარჩი, შეჰხვედროდე ჩემზე კეთილებს, ახირებულის ადევნება თუ სიკეთეა.

ბ რ მ ა . ნუ მიმატოვებ, გვედრები, ნუ მიმატოვებ, აქ ნუ დამაგდებ მე საპყარსა, მე ხეიბარსა, ნადირთა, მხეტთა დასაფლეთად აქ ნუ დამაგდებ, ნუ მიმატოვებ ყვავ-ყორანთა დასაყვიარად. ნურც გაიმრუდებ გზასა შენსა, ჰა ჩამოგხსნივარ, ოღონდაც ჯოხი, ჩემი ჯოხი კვლავ მომაწოდე, რაც დავაშავე, მომიტევე, თუნდაც დამსაჩე, მგვემე სიტყვითა, მუშტით მგვემე, თუნდაც კეთითა,

ოღონდაც ჯოხი, ჩემი ჯოხი კვლავ მომაწოდე. არად ვვარგვივარ უიმისოდ, ის მე ვარ, მე — ის, უერთმანეთოდ გაურილნი ვართ სულით ხორცთაგან, ნუ მიმატოვებ, გვედრები, ნუ მიმატოვებ, ოღონდაც ჯოხი, ჩემი ჯოხი კვლავ მომაწოდე. თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი . არ მოხერხდება, ხრამი ღრმაა. ბ რ მ ა . გარს მოვულოთ. თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი . არას გვარგია, გაჩხირულა ჯოხი კბოდეზე.

ბ რ მ ა . ეგება მისწვდი... თუ მისწვდები, ნუ დაიწარებ, — კარგი ჰქმენიო, ქვაზე დასდე, წინ დაგიხვდება; მიშველე რამე, გვედრები, წინ დაგიხვდება, სიკეთისათვის სიკეთეა განჩინებულნი. თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი . სხვაგვარად თქმულა... ბ რ მ ა . რაც არ გვარგებს, ნურც გავიხსენებთ. შენ ოღონდ მისწვდი, ჩემი ჯოხი კვლავ მომაწოდე,

თორემ რალა ვარ, წამართმევია მკლავიც აგრეთვე. ესდენ საპყარი თუ დამაგდე, მკვლელი გამოხვალ. თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი . რა ფეხზე ავდექ ამ დილითა!.. წყუელიმც იყოს!.. თუ გადავიჩნებ, ალბათ ჩემი ბედიც ეს არის, და ბედისწერას ვინ წაუთა, — რაც არის, იყოს. ბ რ მ ა . აი სიტყვები ვუყაცისა, გმირის სიტყვები!.. თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი . მოეშვი მაგვარ წაქეზებას, თორემ!..

ბ რ მ ა . მოვეშვი... ოღონდაც ჯოხი მომაწოდე, ოღონდაც მისხენ. თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი . რა უცნაურად გახირულა, თითქოს მივწვდები... თვითონვე გიწვევს, შენც ხელეები გეცმადუნება. აბა ჰა ვნახოთ... არ გამოდის, ასე ვერ ჩავალ. ეგებ თავდაღმა დავკეილო... ჰა, ტა, ტა, ტა, ტა... ჰა, ერთი ხელის დადებაცა... ჰა, ტა, ტა, ტა, ტა... ბ რ მ ა . მიდი, ჰო მიდი, მე დაგიქერ, მოგეშველები.

თ ვ ა ლ ხ ი ლ უ ლ ი . მართლაც ეგების, — ქამარი თუ გაქვს, აი ესეც ჩემი ქამარი... აქეთ მოდექი, ეგრე, ეგრე... დაწქეი ახლა, მოეკოწიქე ამ ლოდსაცა, ეგრე, ჰო ეგრე, მაგრად ჩასტიდე, მე ჩაყვებთ, წავავლებ ხელსა. ცოტა წინ წამო, ცოტა კიდევ წამოიჩორე, ეგრე, ჰო ეგრე... ჰა, ტა, ტა, ტა, ტა, ტა... ეჰ, ეჰ, ეჰ, ეჰეი...

ბ რ მ ა . ეჰ!.. რა იქენ?! რა შორს მისწყდა ძახილი იგი!.. რაიქმენ-მეთქი... ქამარისლა შემრჩა ნაწყვეტი. მოგხვდეთ, ვინ ხართ, ხართ თუ არა, ხალხი არა ხართ?!

არავინ არის?... არავინ არის?! ძე-ხორციელი, სულდამგული ვინმე, არავინ არის, არავინ არის?... ისეც ცილებს, ისეც მეწვეა, აღარც ჯოხი მაქვს, არც მყავს მეგზური, არავინ არის?... არავინ არის, ხრამისკენ მიინც რომ შემაბრუნოს? არავინ არის?... არავინ არის?!.

ხმის გამცემიც არავინ არის. მიიღევა ეს მოწოდებაცა და ამოიზიდება იგივე კარები, ისევე ყურთამდე გაღებულნი, როგორც გაიღო, ოღონდ დაბრუნებულან ის გაქცეულნი: II შვილი, II რძალი, III შვილი, III რძალი, მოსულა შვილიცა, — ისინი სწუხან, ეს თითქოს არცაო, „ბორჯომსა“ წრუპავს, თითქოს ეტიკეტსაც პირველად ეცნობაო, თითქოს ეს უფრო უკვირს, ვიდრე ისა თუ რა მომხდარაო. ტელეფონიც წამოჩენილა, მაცნეს ელიან; თუნდაც ნუ წამოჩენილა, მთავარი ჰო მანც ისაა, რომ ვერ გაუგიათ თუ რა ექნა დედაი, — ვერ გაუგიათ და უნდა გაიგონ, რაღა თქმა უნდა.

II შვილი. ხმა გავიგონე, ჰო გითხარით.. მოცდაც მინდოდა.

III შვილი. მეც მინდოდა...

III რძალი. აგრეთვე მეცა...

II რძალი. მე არ მინდოდა, მართალია, კიდევაც წავლე, ოღონდ თქვენ უფრო გამისწარით, ვეღარც მოგდევედი, — რძალს თუ დასძრახავთ, შვილი უფრო დაიძრახება, უმჯობესია, არაფერი არ დამაბრალეთ.

II შვილი. რა ვიცოდი თუ...

III შვილი. ჰო... რა ვიცოდით!..

II რძალი. ასე სჯობიან.

III რძალი. ახლა დია კარებს შეეყურებ, მანც არ ვიცით, რა ვიღონოთ, რა წყალს მივეცეთ.

II რძალი. გირჩიეთ დროზე.

III რძალი. რა?! ნაჯახი?! ღიჶა კარი!..

II რძალი. სხვამ რომ გააღო, ჩვენ არაფერს აღარ გვაკითხვბს.

III რძალი. გაგველო ჩენა. რად არ მოხველ ნეტავ აქამდე, — შენ გელოდით და ყველაფერი ამის ბრალია.

II რძალი. გადააბრალეთ ახლა ამას... ბედისწერაა, რაც მოხდა, მოხდა, ველარაფრით შემოვადრუნებთ.

III რძალი. დარეკეთ მანც, რას სჩადიან, ჰპოვეს თუ ვერა?... თორემ ძნელია ასე ყოფნა, ასე ლოდინი; ხალხიც რას იტყვის ვის რა ვუთხრათ, რა ვუპასუხოთ, როგორ ავუხსნათ თუ რა მოხდა, გამაგებინეთ!..

II შვილი. საქირბოროტო საკითხავი მართლაც ეს არის, — ამდენი ხალხი გარს ვეხვიეთ და წაგვივიდა.

II რძალი. გარს არ ვეხვიეთ.

II შვილი. ერთი წუთით შემოვეცალეთ.

II რძალი. ბევრი ერთითა...

II შვილი. და მანც ერთი წუთისაა ავიც და კარგიც, ერთიც უეცრად მოვარდება და მეორეცა, ასევე უეცრად გადაივლის და მიჰფარდება.

II რძალი. ეგ არ გვიშველის, იტყვიან უცებ — დედა მოჰქლესო...

III რძალი. ნუ!.. შენ რადა... შენ რატომ ამბობ?! ჭერ ჰო ეძებენ, — ეგება აი მოგვიყვანონ საღსალამათი?..

მოინანიებ, გაიმეტე ასე ადვილად.

II რძალი. მოვინანიებ, მაგრამ ვაგლახ...

III რძალი. ჩუ, ნუღარ იტყვი!..

II რძალი. შიში ვერ იხსნის სიკვდილსაო, ნათქვამი არის, და გვიანდაა ახლა შიშიც; ესეც არ იყო.

III რძალი. მანც არ ვიცით არაფერი, მანც არ ვიცით, გაქვავებულა ტელეფონი, კრინტსაც არა სძრავს, არც ჩვენ ვაწუხებთ...

II შვილი. ადგვიტყვეს, ძალას არ დაწოგავენ. შვილი. აღთქმა არც უკირთ, აღსრულება იკითხეთ მხოლოდ.

III შვილი. რახან შენც დასძარ კრინტი ერთი, აღარც რა გვიკირს.

შვილი. კიდევაც ვიტყვი, თუ გიშველით, არც დაგზარდებით: დაპირებანი მეტისმეტად ეადვილებათ, ქოსატყუილა მოიტოვეს დიდხანა, იმისი გუდა, გატენილი მრავალ სიცრუით, გამხმარ მაჰიკად არ ივარგებს ამიერიდან.

III შვილი. მანც რას გვიჩვენებ?... შვილი. არაფერსა.. რა მჩრეველი ვარ...

აღარ მომეშვით, მეც მოვედი, აგერ აქა ვარ, და უსაქმობით, მთქნარება რომ არ ამივარდეს, — ქალბატონებთან ბოდიშს ვიხდი ამ სიტყვებისთვის, ვიკვლევ იმას თუ რად გაცუდდა „ბორჯომის“ გემო,

თვით წყალმაც გემო რად დაჰკარგა, რა დაემართა, თუ სხვა გაწყალდა, წყალი მანც რამ გააწყალა?!..

III შვილი. თურმე რას ფიქრობს!..

III რძალი. ღმერთო ჩემო, როგორ გელოდით!.. შვილი. რომ აღმემართა ნაჯახი და გამეპო კარი?! — ღიჶა კარი...

II შვილი. და ვაგლახ, რომ ღიჶა კარი.

შვილი. გნებავთ მივხურავ, ვერ გაგიღეთ და მიმხურავად გამოგადგებით.

II შვილი. ეგ რას გვარგია?

შვილი. არაფერსა. „ბორჯომის“ გემო ამითი ვერ გამოსწორდება. კიდევ რა გითხრა? — არაფერი არ შეიცვლება: კვლავ ყრუ მორჩილი დაენდობა ყოველ ბრძანებას.

კარს მიხურავ და გამოადებ, ისევე მიხურავ, ისევე გააღებ და მიხურავ. ისევე და ისევე, — მხოლოდ ესაა, მოლოდინი შეგიყოლიებს, თვალს და ხელს შუა გაჰიკრება წუთისოფელი.

III რძალი. ვითომ გვიღბინდეს, ისე უქმად გვეპასუხება, —

დარეკეთ მანც... შენც ჰო შვილი ხარ, ასე ცივად რად ლაპარაკობ?

შვილი. მეც ეგ არ მიკვირს! რადა-მეთქი, მეცა ვკითხულობ, და ვერც პასუხი მიპოვნია, ვერცა ნუგეში. და თუ ამიხსნი, დამავალებ, ეგება მითხრა, ბორჯომის წყალმაც რად დაჰკარგა ძალა და გემო.

II შვილი. ახირებული არაფერი არ ვარგებულა. შვილი. დაგეთანხმები.

შხედავ, არა ვარ არცთუ ისე ახირებული, თანხმობაც ძალმიძს, უარყოფაც, სად, როგორ არის,

ავი თუ კარგი რავარ სახით წამოჩენილა, ვით შებურვილა კეშმარიტი და ვით სიყალბე აღწევებულა შემწარავი ძალდატანებით, ძალმიძს ისე ვთქვა, როგორც არის თუ გავარჩიე, თუ თვალთაც ჩემთაც სქელი ლიბრი არ გადაეკვრის.

ოღონდ მანამდე ვერ გავიგე...

II შვილი. ნულარ იკითხვ.

შვილი. ეგრე იყოს, კვლავ გეთანხმები, ოღონდ და მაინც...

II რძალი. კმარაო, გთხოვეს.

II შვილი. რა გეგულება აქ სახუმარო?! დედა არა სჩანს და არც ვიციოთ რა შოეწოა; აქ დავგვიტოვა სანთლისა და საკმევლის სუნი, რაღაც ხატები, ვერც შეიციანო რა ხატებია, ვერას გაიგებ, რა უნდოდა, თუ რაი ნებავს, ვერც გაიგებ და ვერც ვერავის ვერრას აუხსნი, — მოგეჩრებია ანთებული მტრების თვალეზი, ჩვენის სახელის და დიდების განსაქიქებლად, უფრო უკეთეს საბაბსაც ჰო ვერ იშოვნინან, ვერც ეწვიან სიამესა უფრო უკეთესს, — ბეწვის ხიდზე ვართ თუ უკვე არ ჩაგვიტყდა ხიდი. ახლა ხუმრობა...

III რძალი. ბორჯომის წყალი!

ბორჯომის წყალი!

ბორჯომის წყალი!

გააწყალა ამანაც გული,

სახლში დამდგარა სანთელის და საკმევლის სუნი,

შვილი. და რა სჯობიან?

ზოგი ბინიდან უჟაცრავად სუნი გეცემა, — ბოდიშს მოვიხდი, უფრო მკრთალად როგორ გამოვთქვა, —

ზოგიდან დამწვარ პატივისა, ლაყე კვერცხისა, აშმორებული ტვინისა და ჩირქიან ენის, ღორბლის დამპალის და დამპალი კომბოსტოს სუნი, გეცემა უცებ, რეცე დაგასხამს, შეგაუჩიალებს, გაქცევა გინდა, ცხრა მთას იქით გადაიკარგო, თავაზიანი მასხინძელიც რომ გეწეოდეს, — რით არ სჯობიან სანთლისა და საკმევლის სუნი?.

II შვილი. ახლა მათ ჰკითხე.

შვილი. მაინც ვისა?..

III რძალი. ვის ხელთაცაა ღირსება და პატივი ჩვენი.

შვილი. და ვის ხელთაა?!

III შვილი. ეშმაკმა უწყის...

შვილი. წყუთლიმც იყოს... ღირსება ჩემი ჩემს ხელთაა, ავიც და კარგიც, რაცა მაქვს თუ რაც გამაჩნია, ვართუ რაიცა, ანთუ ვისთუ რაიც ვგონივარ, ჩემგნით, ჩემგან და მხოლოდ ჩემგან წარმოსდინდება.

II რძალი. დავა ფუჰია.

ჩვენ ახლა ვდგევართ უმკაცრესი განსჯის წინაშე: საქარისია ეს საბაბი, მტრებმა დავგვანონ, წაგვგლიჯონ ყველა წარმატება, ყველა ღირსება, ერთი წიხლისკვრით დაგვიგრიონ, გაგვიცამტკერონ.

ეს შიში მწარავს, ვიყინები, სისხლი მიშრება.

შვილი. ამას უშრება... თქვენ რაღაო, რა გემართებათ?

III რძალი. მაინც რა გნებავს, დაგვემართოს, გავისკლეს გული?

შვილი. გაგულმაგარდეთ, აი რა მნებავს.

III რძალი. კეთილდღეობას ვერ შევწირავ ვერაფერს მსხვერპლად,

ვერც ვერაფერსა, ვერც ვერავის, ვინც უნდა იყოს. მე მას უარყოფ, განვაცხადებ, რომ არცა

ვცნობდი,

არცა ვხლებივარ, არც ჩემს სახლში შემომიშვია. ისიამოვნოს ვისაც ნებავს საკმევლის სუნი.

შვილი. რძლებმა უარჰყვეს, აჰყვებიან შვილებიც, ალბათ...

რაღადა სდუმხართ, თქვით ბარემლა, მორჩით ბარემა,

რაღად-მეთქი, — თუ დუმილიც უარყოფაა, თუ თანხმობაა სულერთია რაც არის თუ რაც, — დიდიხანია უარყოფილ დედას გუშაგობთ... და ნატრულობდით, მომკვდარიყო როგორმე ჩუმაღ.

II შვილი. რას ამბობ?!

III შვილი. რასა?!!!!

III რძალი. ტყუილია!..

II რძალი. ვაგლახ, რომ არა...

აქ საუბარი მოიკვეცება, რამეთუ შემოდინ ქალი-შვილი და საქმროი. ანთუ უკეთუ შემობრბიან ყვავილწულეებითა; ქალიშვილს გვირგვინიც ადგას ყვავილებსა, ყვავილებშიც ყოფილან და გახარებულან ყვავილები, დავიწყებით თუ რა სანაღვლებელი დარჩენოდათ შინა, დავიწყებოდათ და შემოვლენ თუ არა, შემოირბენენ თუ არა, უმალ — ვერც გაახსენდებთ. და თანაც კარი ჰო გაღებულია...

ქალი შვილი. დედა!..

სად არის?!

რატომ სდუმხართ?!

ან ის რა არის, ის სანთლები, ან ის ხატები, მითხარით რამე!..

საიდან გაჩნდა, რისთვისაა, ვინ მოიტანა, — დედა რა იქნა, დედა-მეთქი, სად არის დედა?!

შვილი. ის ციშუბია, უძველესი ღვთაება ჩვენი, ის კობალეა, იახსარი, ლაშარის ჭვარი,

ძველ ღვთაებათა ხატებია, ძველთა და ძველთა, ვიდრემდის ჩვენში უცხო ტომნი აირეოდნენ,

თავსმოგვახვედნენ თავიანთს ზნეს, ხატებს თავიანთს,

ვიდრემდის ჩვენსას დასცინებდნენ და

განაძებდნენ,

ჩვენც დავცინებდით ხატთა ჩვენთა და თავსა ჩვენსა,

ვიდრემდის ცეცხლის თაყვანებას შევუდგებოდით,

ქრისტეს წინარე, რომაელთა, სპარსთა წინარე, ყველა მრბველთა, გადამქელთა წინ და წინარე,

ვიდრემდის ჩვენად გვეუწონოდა მიწაი ჩვენი, და რაც გავაჩნდა, იყო ჩვენი, და ღმერთიც

ჩვენნი

სხვათა ღვთაებებს ებრძოდნენ და
... უმკლავდებოდნენ;
აი კოპალე მაგალითად, თუნდ იახსარი,
ან თუნდაც მივყვეთ როგორადაც...
ჩარიგებულან, —
აი ციშები...

II შვილი. ტურისტები ვგონივართ ჩვენცა,
ციშებით იწყებს და მოატანს დღეის დღემდისა.
ქალი შვილი. დედა რა იქნა?!
მითხარი,
მითხარი,
შენ მითხარი,
მითხარ,
შენ მაინც!..
გამაგებინეთ რა დღეში ვართ, გამაგებინეთ!..

III რძალი. გაღებული დაგვიხვდა კარი.
ქალი შვილი. მოძებნეთ მერე, ანთუ მაინც დარეკეთ
სადმე?!..

III რძალი. ყველგანო, აგერ, ბრძანებენ ეს
ვაუბატონები.

ქალი შვილი. და პასუხი არ იხმის ჭერაც?!

III რძალი. არა იხმის რა,
გაქვავებულა ტელეფონი რიყის ქვასავით.
ქალი შვილი. ვაითუ რამემ გაიტანა!..

II რძალი. გავიგებდით მაგას აქამდე,
ცოცხალი გახლავთ და გვიქაღის რაღაც საშინელს.

ქალი შვილი. ცოცხალი თუა, საშინელი რა უნდა
იყოს?!

რაღაც არ მესმის, ცოტა უკეთ გამაგებინეთ.
ეგებ ცოცხალი აღარც არის, ჰა . . . . .

შვილი. ცოცხალი გახლავს, შენ დამშვიდდი, არას
გვიქაღის,

მხოლოდ ესაა, განურიდა ჩვენს ურწმუნობას,
ციშების მთაზე დაბინავდა მცირე სენაკში,
იქ დაბინავდა, სად წმინდაა ჭერ სამყოფელი,
სად წმინდა სიტყვა ჭერეთ ისევ წმინდად გაისმის,
და სადით, სჭერა, მოახერხებს ჩვენს ამაღლებას.

ქალი შვილი. მას ცოცხალია!..

შვილი. ცოცხალია, რაღა თქმა უნდა.

ქალი შვილი. სხვა არაფერი აღარ მინდა,
რაღაცას ამბობ,

გინდა განაგრძე, გინდ ნუ იტყვი, შენი ნებაა.
როგორ შევშინდი!..

მეგონა, ძაძა გამოეკრა მთლად ამ კედლებსა,
თქვენცა და მეცა შევიმოსეთ მთლად ძაძებითა.

II რძალი. ძაძა იმდენი არაფერი, ძაძას აიხდი,
ორმოცი დღეო, ერთი წელი და მოიშორებ,
მოძველებულსა,

ან მთლად უარჰყოფ, ვითარც წესსა
არც გაიკარებ თვალში ცრემლსა, თუნდ
იხუნტრუცებ,

არც ვინ დაგიშლის, არც არავის გაუკვირდება,
მაგრამ ის სხვაა, შენს ზურგთუკან რომ
ქირქილებენ,

მანეს გიგებენ, გამომწვევად გეკითხებიან:
„აბა, გვიბრძანეთ დედათქვენზე... რაო? რა
მხნდა?“

ეს სულ სხვა არის. რა პასუხიც არ უნდა
გქონდეს...

საქმრო. მართლაც, იცით რა?.. — მეც ეგროვე
მინდა ვიკითხო.

II რძალი. აი!.. აჰაა...

II შვილი. ჩვენც ეს არის ძლივძლივს ვერკვევით.
ეს შეკითხვა მართლაც მიმივა.

შვილი. გააჩნია ვის თუ რა უმძიმს,
მე მაგალითად, მეტისმეტად მემსუბუქება.

II შვილი. მე მემძიმება.
ბოლოსდაბოლოს ყველა კვდება, კვდება დედაცა,
ბოლოსდაბოლოს მორევიან ყველას სიკვდილსა,
დედის სიკვდილსაც მორევიან ბოლოსდაბოლოს,
მხოლოდ ესაა, მოურევლად რომ მეჩვენება, —
რატომ გავვწირა, რად გავვწირა, ვერ ამიხსნია,
და ლამის ის ვთქვა, შვილისთვის რაც უკადრისია,
ლაშის...

შვილი. გაჩუმდი!
ნუ შებღალავ დედაშვილობას,
სხვა რამ სიკეთე ჩვენს ცხოვრებას აღარ შემორჩა,
და ამ ერთადერთ სიკეთესაც ნულარ დავწიხლავთ.

III შვილი. ეგებ ის გვწიხლავს...

შვილი. ახლა შენ ატყდი!

III რძალი. რად აჩუმებ?!

შვილი. ვინ გაგაჩუმებთ?!

III რძალი. ვერც გაგვაჩუმებ,
ჩვენ თავს დავიცავთ ყველა ხერხით და
საშვალებით,

ჩვენი ღირსების და სახელის გადასარჩენად...
მხოლოდ ესაა, ამით უფრო შევძრწუნებულვართ,
ბედნიერებას თქვენსას ჭმუნვა რომ შევაგებეთ,
ვერ აგაცილებთ ვერაფრითა, ვერ მოგარიდეთ.

საქმრო. ასე მერჩვენა... რახან უნდა ეს მომხდარიყო:
გატაცებაა, ტრფობაა თუ ბედნიერება,
მხოლოდ ნათელი, მხოლოდ სუფთა ყოფილა
მარად.

ოდნავი ჩრდილიც გაამკრთალებს ბედნიერებას,
ოდნავი ლაქაც გააუქმებს სიყვარულს ჩვენსას.
არამთუ ჩვენსას, ასევე ყველას, ყველას
სიყვარულს.

III რძალი. მართალსა ბრძანებთ, მაგრამ მაინც...

საქმრო. ბოდიშს მოვიხდი!..

ოღონდ ჭერ მაინც ჩავათაო, რისი თქმაც მინდა, —
იმას ვამბობდი:

ყველას სიყვარულს გაახუნებს ოდნავი ჩრდილიც,
ბევრად ძლიერსაც, აღმატებულს, ვიდრე ჩვენია,
და გახუნებულ სიყვარულში ჭია შეძვრება,
ბედნიერებას გამოხრავს და დაღრღნის უწყალოდა.

III რძალი. მართალსა ბრძანებთ, დაღრღნის,
ოღონდ...

საქმრო. ცოტაც მაცალეთ!..

სჯობს სულ არ იყოს, ვიდრე იყოს
გულგამოკმული,
აბა, რას ვაქნევთ მერე დაღრღნილ ბედნიერებას?!
სჯობს გავცალო თავიდანვე, ვიდრე ელოდო,
აცა თუ როდის გაგათავებს უწყალო ჭია.

III რძალი. მოიცათ ცოტა...

საქმრო. აკი უკვე მოგებოდიშეთ?..
რაც უნდა ბრძანოთ, —

ბედნიერებას ვერ გავიხდით საალაღბედოდ.
ასეა, რა ვქნათ, გვამოქმედებს გარემოება,
თავის ნებაზე გვაქანავებს და გვალაყლაყებს.
ქალიშვილი ი. რაო, რას ამბობ?!
საქმრო. ვერა ვთქვი განა?
თქვენ დაბნეულხართ, რა იღონოთ, ვერ გავიგიათ,
ჩემი დაბნევაც აღარა ჰლირს, არა, მერწმუნეთ.
ვგონებ გამიგებთ, ამაცილებთ მეტ განმარტებას,
რაც ნათელია, ბევრი სიტყვაც არა სჭირდება.

ქალიშვილი ი. რა სიხარულით ვკრეფდი ყვავილებს,
რა სიხარულით ვწნავდი გვირგვინსა,
რა სიხარულით დაქვროდი ველზე,
მზეს შევხაროდი რა გატაცებით,
ვით მალაღებდა მზეც, ყვავილებიც.
ვით განვიცადე ძალა სიცოცხლის,
ვით ვეზიარე სინათლეს დიადს, —
ამისთვის, ნუთუ ამისთვის!..
უკეთუ რისთვის, რისთვის, არ ვიცო,
რას ამბობ მაინც... მაინც რა გინდა?!

საქმრო. არა... ასეთი შესაფუთო არც არა
მითქვამს.
განა ვთქვი რამე?! აქ არა ხართ... არა, არ
მითქვამს;
მხოლოდ ესაა, ერთხანს, ვიდრე გამოერკვევით,
ვიდრე ჩაივლის, რაც ჩაივლის თუ არ ჩაივლის,
მე გაგეცლებით. არ დაგტვირთავთ ჩემთვის
ზრუნვითა.
შენიანებასაც ალბათ ახლა არაფერი სურთ,
ვიდრე ეს დარდი და ვარაში არ აყურებთ.

ქალიშვილი ი. ახ, ღმერთო ჩემო!..
საქმრო. არა, არა... რას ვამბობ ისეთს?!
შვილი ი. ისეთს არაფერს... რასაც მხოლოდ მხლადი
იტყოდა.

საქმრო. თქვენ ვის უბედავთ?!
ვინ გგონივართ?!
შვილი ი. ვინცა ბრძანდებით.
ჩვენი გვეყოფა საფიქრალი, წადი, გავცილდი.
ან ვის რას ვერჩი, ან ამასა, ანათუ სხვასა,
გარემოება რას გვაბრუნებს, ვერ გავიგია,
ვინთუ გვაბრუნებს, რად გვაბრუნებს, ვერ
გავიგია,
ვინთუ მტერია, ვინ მოკეთე, ვერ გავიგია,
ჩვენთვის თუ რა სჯობს, მტრისთვის თუ რა, —
ვერ გავიგია,
რა მახეში ვართ, კვლავ რა გველის, ვერ
გავიგია,
რვაასი წლის წინ დანასწავლიც ვერ გავიგია, —
„მოყვარე მტერი ყოვლისა მტრისაგან უფრო
მტერია“, —
ვერ გავიგია, ვერაფერი ვერ გავიგია.
და ერთმანეთს ვფლეთთ უაზროდა და გაუგებრად.

II შვილი ი. ამით დაიწყო, ეს პირველი თავზარი
გახლავთ,
ქეჩა-ქუხილი დაერთობა მალე შედიხარ,
და მენისტება ან ერთბაშად მოგვიღებს ბოლოს,
ან სათითაოდ მიგვაყოლებს ერთიმეორებს.

III შვილი ი. მოგვექცა საქმე ჩვენდა მტერთა
სასიხარულოდ,
და ალბათ უკვე ისწორებენ ქაშრებს ისინიც,
ემზადებიან ნახტომისთვის, აცივდნენ ზევით,
და სიამაყით გადმოგვხედონ დანარცხებულებს.

II რძალი ი. უკვე დავციო?!
III რძალი ი. არა და არა!..
ქალიშვილი ი. რად დავიჭერ ასე ადვილად,
აფერადებულ ველს რად მივიდნი,
რატომ მომხიბლა ყვავილთა კდემამ,
ან მზიას ციგმა ყვავილთა შორის,
ანთუ ნიავის ხმამ მოაღერებმ,
ხმამ იღუმაღმა და შორეულმა, —
რატომ მომხიბლა, რად დავიჭერე, —
და თუ მჭეროდა, რა ქმნილა მერე,
ვით გამქრობია ასე უეცრად,
ვით გამქრობია რწმენა თუ ნდობა,
რა მეშველება ნდობა დაქარგულს?!

შვილი ი. გულს ნუ გაიტებ, დაო ჩემო, გულს ნუ
გაიტებ,
ბერწად რომ დარჩე შენი დღენი, ის
გირჩევნოდეს,
ვიდრე ეგრეთი მხლალისაგან გეუოლოს შვილი.

II შვილი ი. ეგება საქმე გამოსწორდეს, ისეთს ნუ
იტყვი,
სანანებელად რომ გაგიხდეს შენი ნათქვამი.
შვილი ი. გმადლობ რჩევისთვის, ოღონდ მაინც
გაჭეროდეს ჩემი,
ისეთს არაფერს წამოვიხვირი, რომ არ შემეძლოს
გამეორება ერთხელაცა და მრავალჭერაც.

III შვილი ი. მოიცა!..
ის ვთქვათ, რა თუ როგორ გამოსწორდება,
თუ მართლა ფიქრობთ, მართლა თუ რამ
გამოსწორდება.

II შვილი ი. რა შეიძლება მოაფიქრდეს ასეთ დროს
ყველას?

III შვილი ი. მე მეკითხები?!
II შვილი ი. შენცა და სხვებსაც.

III შვილი ი. მე მხოლოდ ვხედავ მეტოქეთა ანთებულ
თვალებს,
დაკრეპილ კბილებს, ღრენაც მესმის გაეშვებულთა,
ერთმანეთს ფლეთენ, რომ აასწრონ ჩვენს
ადგილებზე,
მესმის ბრაგუნიც კიბებზე დაგორებულთა.

შვილი ი. სასიეროა.
III შვილი ი. სავალალო რომ არ იყოსო.
მაგრამ ხსნას ვეძებთ...

II შვილი ი. ხსნად ის გვგონია, რამაც უნდა თავზარი
დაგვეცეს,
მაგრამ რას ვიზამთ, ვერ წაუვალთ გარდაუვალსა.
და სჯობს, რომ დროზე ვალიაროთ, დროზე
გამოცტყდეთ,
არ დავიშუროთ არცა ღონე, არც საშვალედა,
და ვიმოქმედოთ შესაფერად ღირსეულ შვილთა.

II რძალი ი. რაც მართალია, მართალია.
III რძალი ი. რაა მართალი?..
II შვილი ი. ბრძანე!..

III შვილი ი. რა ვბრძანო?!
II შვილი ი. რაც უნდა ითქვას,
ბოლოსდაბოლოს უნდა ითქვას, რაღას ველოდოთ?!
III შვილი ი. გვიხიბნას უფროსმა,
უფროსი გახლავთ, გვირჩიოს და წავგიძღვეს
წინა.

II შვილი ი. გეთანხმები.
III რძალი ი. გელით. სმენად ვართ გადაქცეულნი.

შვილი. ეგრეც მელოდით, მოვიდოდი ნაჭახით
ხელში,
და დახშულ კარებს ნაფოტებად გადავქცევდი,
ვერ მოგისწართ, ვერ ავპყე თქვენს
სულმოკლეობას
და ახლაც მიპირს აჩქარება სულმოკლეობათვის, —
ქალბატონებთან მომიხდია დიდი ბოდიში,
მე რასაც ვამბობ ქალბატონებს არ შეეხება.

III რძალი. ვინ გავვყო ჩვენა?! ერთად ვდგევართ
უფსკრულის პირას,
ერთი ხელის კვრა და დამთავრდა ჩვენი
ცხოვრება,
გადავფრინდებით ურარაოდ, უპარაშუტოდ.

შვილი. პარაშუტისა არა ვიცი, არც მიფრენია,
სულმოკლეობას მოგახსენებთ...

III რძალი. რატომა გვკადრებ?!
შვილი. ბოდიში უკვე დაგასწარი, კვლავ ბოდიშს
ვიხდი...

„დასაშვებია მინერალური მარილების ნალექი
„(ბუნებრივი გამოყოფა)“
„შეინახეთ ბნელ და ცივ ადგილას“
„დაწოლილ მდგომარეობაში“
„დაწოლილი მდგომარეობა...“
დიდებულა, დიდებული და სანეტარო!..
თქვენ როგორ ფიქრობთ, მეთანხმებით თუ
ბოდიშს მომთხოვთ, —
ეგებ არა მაქვს უფლება, რომ თუნდ ეს
შევნიშნო?..

დასაშვებია ნალექიცა, უკეთუ ლექი, —
ლექი აქვს სულსაც, ამ უბედურ, გატანჯულ
სულსაც,
დასწესებია „დაწოლილი მდგომარეობა“.
აჰა, გითხარით და მგონია, ეს უნდა მეთქვა.

III რძალი. არა, სულ სხვა რამ...
შვილი. ლექის გარდა ვერაფერს ვხედავ.

III რძალი. რასაცა ვხედავ, დარჩევი მას თუ რაცა
ჰქვიან,
ეპითეტებს თუ ჰიპერბოლებს ჩამოეხსენი.

შვილი. რატომ?!
II რძალი. გეყოფათ!..

მე აგაცილებთ უთავჯამო წილადობილას:
შეირყა იგი, გავვიგოვდა, ჭკუას გადასცდა,
აი ესაა, ჩვენ რაც უნდა ღრმად დავიჭეროთ,
სხვებიც აგრეთვე დავაჭეროთ ასევე ღრმად.
ახლა სასწრაფოდ მოვძებნოთ და ჩამოვიყვანოთ,
და მივაბაროთ. სადაც ჭერ არს და ვისაც ჭერ არს
აი ეს არის, სულ ეს არის, სხვა არაფერი,
ხსნაც ეს არის და გასაჭირიც, ორივე ერთია.
რა სათქმელია გასაჭირი თუ ხსნაც ის არის?!

III რძალი. რა სათქმელია!..
ფსიქიატრებს შევატყობინოთ
უკეთესი ხსნა არც იქნება, არც მეგულება.

III შვილი. ვგონებ და მართლაც...
II შვილი. მაშ დავრეკოთ?..

II რძალი. რაღა თქმა უნდა.
შვილი. არ გაბედოთ.

II რძალი. ვითომ რატომო...
III რძალი. მე დავრეკავ. მომეც უურმილი,

შვილი. არ დარეკავ!..

III რძალი. გა-მი-ჭირ-დე-ბა...
გადაფარე, ქუჩაშია ბევრი მავგარი
ორკაპიკიანს ვერ ვპოულობ მხოლოდ ესაა,
მომცეთ, ვის გაქვთ, გავალ გარეთ...

შვილი. გადით ყველანი,
გადით ქუჩაში და მოჰვინეთ ქვეყნიერებას
შერცხვენა თქვენი, თავის მოჭრა და ლაფის
დასხმა;
გადით ბარელამ, ერთად გადით, გაცვივლით
ერთად,
ორ-ორ კაპიკად გაჰყიდვით თავმოყვარება.

II რძალი. რიდასთვის უხმენთ?!
II შვილი. მეც არ ვიცი.

III შვილი. არ ვიცი მეცა.
III რძალი. არ ჰღირს მოსმენად.

II რძალი. საქმეს, საქმეს, საქმეს მივხედოთ.

ისევე ჩქარობენ, სწრაფობენ ისევე, ვითარც იმ ერ-
თხელა, მირბიან თუ რალაც ავიწყდებათ, ერთდაც გაი-
ჰქედებიან კარებშია თუ ერთდაც შემობრუნდებიან, ან-
თუ სათითაოდ, ანთუ ისევე სათითაოდ აესწრაფებიან,
ანთუ კვლავ ერთობლივ გაიჰქედებიან; რაც უნდა იყოს,
ის მაინც დამევიწყდა მეთქვა, საქმრო რომ გავიდა;
გავიდოდა რაღა თქმა უნდა, აქამდის იქ აღარ დაყოვნ-
დებოდა; აღარც ქალიშვილი დაყოვნდებოდა; სხვები
ახლალა მიეშურებიან, შვილილა მოსთქვამს:

თავმოყვარებაც გაჭვიწყალდა, დედაშვილობაც;
კუჭა-გონებაც, სისხლიც, ძვალიც გავვწყალდება,
გავვწყალდება შეუწლიო კავკასიონიც,
და თამარ მეფეც, დავითიცა გავვწყალდება,
გავვწყალდება ხმაში რიხი, მკლავში ძალღონე,
ენაი წმინდა, ენა ჩვენი გავვწყალდება,
გავვწყალდება უარყოფის შესაძლებლობა,
ავის და კარგის გარჩევანიც გავვწყალდება,
სახლი თუ კარი, მიწა ჩვენი გავვწყალდება,
გავვწყალდება, ყველაფერი გავვწყალდება,
იმედიც, სწრაფვაც, სურვილიცა გავვწყალდება,
დედაშვილობა რახან ერთი გავვწყალდება.
ო, ეს გავიგე, როგორც იქნა ბოლოსდაბოლოს,
ოღონდ ეს მაინც ვერ გავიგე, ვერა და ვერა,
რა დემარტა, რად გალყადა ბორჯომის წყალი?!

მერე მუზეუმში ბრუნდება, სამსახურში ბრუნდება
შვილი, ისევე იმ დიდი სურათის ჩამოკიდებასა ლამობს,
მაშინ რომ ჩამოვარდა, — დარბაზში ხდება ეს ამბავი,
რაღა თქმა უნდა, დიდ დარბაზშია; სხვა ექსპონატე-
ბიც ვერაა წესრიგში მაინცდამაინცა, ოღონდ ჯერ ამას
აწესრიგებენ თუ აწესრიგებენ — შვილი აწესრიგებს
და ეხმარება ახალი თანამშრომელი, სხვანი მსჯელობენ
თუ ლაყბობენ, სულერთია, მთავარი ესაა, არც რომ
არაფერს აკეთებენ, ამათაც რომ არ ეშველებიან.
და ისევე:

შვილი. ეგ მომაწოდე...
ეგრე,
ეგრე,
ყოჩაღ, შენ სხვა ხარ.
მე შენს ქორწილში ვიმღერებ და ვიცავებ
კიდეც!

მხოლოდ ასე თუ გადაგიხდი სამაგიეროს.

ოღონდ ერთსა გთხოვ, თავანკარა ღვინო შემასვი,
გაწყალებული არც არავის დააღვინო.

ახალი. როცა იქნება...

შვილი. რა თქმა უნდა, როცა იქნება,
და გემოვნება ვიდრე კიდე შემოგვრჩენია,
და ჩუმად მაინც შეგვიძლიან რაღაც მოგვწოდეს,
და ჩუმად მაინც შეგვიძლიან რაღაც ვინატროთ,
თანაც ჭერკიდევ არცთუ ისე გაგვიჭრებია,
ნათქვამი როა, აწნაური ჭადს არა ჰამსო,
თუ მოშივია, მამ რას იზამს, ჭირსაც მომჭამსო.
გაგიგონია?.. ძველად უთქვამთ, რომ აღარც
გვახსოვს.

როცა უფროსებს უწოდებენ თავად-აწნაურთ.
ეგ ბაწარცია... მომაწოდე.

ახალი. ო, ცოტა ფრთხილად!..

ამდენი ხანი ძირს რომ ეგდო, ასე მგონია,
გვერდებდაბუთილს წყლული დასდის უძრობისა.

შვილი. ნუ გეშინიან, გამოშრება ტარანასავით.

ახალი. ...ასე მგონია წყლული დასდის...

შვილი. და გამოშრება,

ოღონდ და მაინც შედარება თუკი არ მოგწონს,
თავისთავადაც გამოშრება, შეუდარებლად.

ახალი. ...ასე მგონია, დაებუთა საწყალს გვერდები...

შვილი. მკვდარიც ცოლოა, ცოცხალისა რომ აღარა
ვთქვათ,

ესეც ძველია, ვიმეორებთ გამუდმებულად.
და აღარ ვიცით, ძველი რაა, რაა ახალი,
ძველია იგი ახალი თუ ახალი — ძველი,
ანთუ წინ რაა, ან უკანა, არც ასე ვიცით,
მე რომ არსად ვარ, ესდა ვიცი, მხოლოდ ეს ვიცი,
ანთუ მაინც ვარ, ეს არ ვიცი, ეს აღარ ვიცი.

სხვანი. როგორ შეეწყვენენ?.. ჭუჭყლებენ და
უღურტულეებენ.

— მზე და მთვარეო, ამოსდითო ერთმანეთზეო,
სწორედ ამათზე თუ იტყვიან.

— სწორედ ამათზე...

— როგორ მოხიბლა?!

— ხმაში თილისმა და სიტყვაშიც თილისმა
მოსდევს,

ვიდრე გაიცნობ, თავბრუსხვევა არ მოგეშვება.
— გვმართებს ამ ახალ თანამშრომელს

გავაგებინოთ,
დროზე მიუხვედს და დროზედაც ჩამოცადლოს.

გვმართებს უთუოდ.

— გვევალება.

— რაღა თქმა უნდა!..

შვილი. სწორად დაკვიდე?..

შემოხხედე.

ახალი. ცოტა იქითა... იქით... იქით...

ასე მგონია კურცხალ-კურცხალ აფრქვევს
ცრემლსაცა.

შვილი. ეგრე გამოდის, სურათებიც ჩვენებრ
მოსთქვამენ,

უკეთ თუ ვიტყვი, ჩვენს მაგივრად აფრქვევენ
ცრემლსა,

რამეთუ ვგონებ, ცრემლიც ეგრევე გავწყალდება,
გავწყალდება სიხარულიც, აღფრთოვანებაც.

სხვანი. როგორ შეპყურებს, რა მგზნებარედ, რა
აღტაცებით,

ლამის არის რომ გადაწყლაპოს უოველი სიტყვა;

მხოლოდ ჯადოქარს შეუძლიან ასე მოხიბლოს,
აღამიანი ვერ მოხიბლავს ასე ვერავის.

— არსებას სუსტსა ჯადოქარის ხერხიც არ უნდა.

— რაც უნდა იყოს, უნდა ვიხსნათ ჩვენი ვალია.

— უნდა ვამხილოთ, ეს იქნება ამისი ხსნაცა,

გაკვეთილიცა იმისთვისა, სხვებისთვისაცა,

თორემ ეს რაა, ამ ბოლოდროს სამსახურს აცდენს.

ყველა ერთობლივ გადაიღებს ამ ცულ მაგალითს.

— ბიულეტენი თუ იქნება?..

— როგორ, საიდან?!

— ვკითხოთ მაინცა...

— ბიულეტენი...

შვილი. ერთი დღე იყო... და ავადაც არა
ყუოფილვარ,

ბიულეტენი რანაირად წარმოგიდგინოთ?..

სხვანი. რა პასუხია?!

— კიდევაც უკვირს, წესისამებრ რომ
მოითხოვენ.

— საკვირველია, საკვირველი და საოცარი.

— ასეც იქნება დისციპლინა თუ მოიკოქლებს.

— ჩვენ ვერ დავუშვებთ!..

— ვერა... ვერა...

— ჩვენ ვერ დავუშვებთ!..

ახალი. რა მოხდა მერე... მთელი დღეც არ
გაუცდენია,

დაიგვიანა რაღაც ორი-სამი საათით.

სამაგიეროდ მუშაობდა გვიან ღამემდე.

სხვანი. შეზნეთ ერთი, გვიან ღამემდე!..

— ვინ მისცა ნება, როგორც უნდა, ისე მოიქცეს?!

— ვინ მისცა ნება დაარღვიოს შრომის
წესრიგი?!

— ვინ მისცა ნება, იმუშაოს გვიან ღამემდე?!

ახალი. არც შეეძლოო, რომ წასულიყო,
ისე ერთბაშად მოგვევლინა ბევრი ტურისტები.

სხვანი. გვიან ღამემდე?!

მაინც რაო, როგორ გავიგოთ.

გვიან ღამემდე რასა ნიშნავს, —
შუალამემდე?!

— გათენებას ეგება ნიშნავს...

ანთუ შუადღეს შუალამის და გათენების?

— თქვენ რას მკიოხაობთ, ჰკითხეთ იმას, ვინც
თუ თან ახლდა,

— შუალამიდან დრო ვით გადის გათენებამდე.

— ოჰო, ვით გადის?

— რას გვიბრძანებ?!

— როგორ გავიგოთ?!

ახალი. რა მოგახსენოთ... მე რა ვიცი... რა გნებავთ
ჩემგან?!

ო, რა თვალებით შემომყურებთ, როგორ მაშინებთ,
რაიმე მოხდა, მე მიმიძღვის დანაშაული?!

რა გნებავთ ჩემგან?!

სხვანი. არაფერი, ჩვენო კუდრაქა!..

მხოლოდ ეს გვითხარ, რით გართობდა, როგორ
გხიბლავდა?

— როგორ არაკებს მოგითხრობდა, როგორ
ხმაზედა?

— როგორ გაუწყა, ცოლი როგორ გამეცალაო?

— როგორ გაუწყა, ენის ზეტი არაფერი აქვს
და მხოლოდ ენით დიდხანს ვერვის შეიყოლიებს.

— როგორ აღგავსო იმედებით, ვით

დაგითანმა?

— ანთუ ვინ უწყის, არ დაგინდო, ძალაც იხმარა?
ახალი ი. ო, რასა ბრძანებთ, ღმერთო ჩემო, რა
სათქმელია,
ო, რასა ბრძანებთ, რასა ბრძანებთ, ო, რასა
ბრძანებთ!..

სხვანი. კაი ხვადაგი ბრძანდება და იმასა ვბრძანებთ.

— ჩვენ უწნეობას ვერ დავუშვებთ, იმასა
ვბრძანებთ.

— ჩვენ შენს ცდუნებას ვერ დავუშვებთ, იმასა
ვბრძანებთ.

— ჩვენ გუშაგნი ვართ ნამუსისა, იმასა
ვბრძანებთ.

— მოვალენი ვართ...

— მოვალენი ვართ...

— იმასა ვბრძანებთ!..

შვილი. გეყოფათ, კმარა, დაეხსენით ვაგლახ-

წმინდანო,

ნულარ დასჩხავით დამშეული ყვავ-ყორანივით;
ბოდიშს მოვიხნდი, ყვავ-ყორანი თუ არ გეამათ,
სხვა შედარება ვერ მოვძებნე და ეს იმითომ.
შენც დაეხსენი: სურათსაო ცრემლი ჩამოსდის,
გვერდები სტიკია, ძირს ეგდოო... და ასეთებსა,
ამათ ეს უკვირთ, უკვირთ ცრემლი და შეცოდება,
თანაგრძნობანი და ტკივილის გაწიარება,
უკვირთ სიკეთე, უკვირთ აზრი და ისიც უკვირთ
თუ შეიძლება უანგაროდ რაიმე გწამდეს.
უკვირთ თუ რამე გაგაჩნია, თუ არა გშინა,
თუ დაკონკილი არ დაძრწინარ, არ დატანტალებ,
და ისიც უკვირთ ამ საცოდავთ, ამ უზადრუკებს,
ბოდიშს მოვიხნდი თუ წამომცდა რაიმე უწყსო,
თუ მოუხერხდათ და ნიფხავი გამოიცვალეს.
სხვა ვერაფერი მოვიფიქრე, მეპატიება.

სხვანი. რაცთუ აქამდის გეპატია, ისიც გეყოფა,
გაკუოვა ჩვენცა, კვლავ ვუსმინოთ შენებრ
ყიამყარალს.

— აჰ, ჩვენს ერთობლივ და ერთხმურ
მაგლობელთ
შორის,

მართლაც და მართლაც შემოჭრილხარ, როგორც
ყორანი.

— მოთმინებასაც აღსასრული ჰქონია ბოლოს,
ველარ მოგითმენთ, ვერ ავიტანთ მართლაც და
მართლაც.

შვილი. მაინცა მჯერა არ გამწირავთ მართლაც
და მართლაც,

აღმათ საყვედურს ჩამიწერთ თუ სასტიკ
საყვედურს,

თუ სიტყვიერად დამაჭერებთ გაფრთხილებასა, —
სულერთი არის, ყველგან იტყვით თუ ვითა

წრუნავთ
ჩემს აღსაზრდელად კოლექტიურ სულსკვეთებით,
ყველა კრებაზე და თათბირზე გამომაცხადებთ,
ჩამწერთ ყოველგვარ ანგარიშში და რევიზორებს
წარუდგენთ ყველას, იტრაბანებთ და იტრაბანებთ.

სხვანი. ვერაფერი სატრაბახოა!..

— შენს გადამიღეს საყვედურში არც ჩვენ
აგვცდება,

ოღონდ რაც არის, რაც გველის თუ რაც

გაგვამართლებს, —

უნდა მივმართოთ ჩვენ გადაპყრელ ღონისძიებას.

— ახლავე!..

— ამ წუთს!..

— გადადება აღარ იქნება!..

— ეს არის ახლა გამომუდგენა. და ჩვენც
დროულად

მოვკიდეთ ხელი ამა ნაკლის გამოსწორებას, —
აღინიშნება ოქმში ასე, რაღა თქმა უნდა.

— ახლა ეს ბრძანოს,

რა მოხდა, როგორ, რა იღონა, თუ არ იღონა
რატომ და რისთვის?.. რასა ფიქრობს?.. როგორ
აფასებს?

ანუთუ დაჰგმო, როგორ დაჰგმო, ჩვენც
მოგვახსენოს,

ანთუ არ დაჰგმობს, რად არ დაჰგმობს...

შვილი. ვინა?!

სხვანი. შენ იცი,

— იცი, იცი!..

შვილი. დედასა?!

ვაგლახ და ვაი, რა ჰქუაზე შებრუნებულხართ!..
ნება მომეცით ეს ვიკითხო პატივცემულნო,

ვინა ბრძანდებით, რა უფლებით

წამოტრუნებულხართ,

როგორ მოითხოვთ შვილისაგან დედის

გაკიცხვას?!

ნება მომეცით ამასთანვე ესეც ვიკითხო,
რა წენობაა ეს წენობა, ანთუ სად ჰპოვეთ,

ვინ მოგაჩნათ, ანთუ ვისთუ გადაულოცავთ?!

ნება მომეცით ესა გკითხოთ, სხვა არაფერი, —

მე, ჩემდა თავად, არც პასუხის მოსმენა მინდა,

არც ჩემი მშობლის განსჯის ნებას მიცემ

არავის.

სხვანი. მაშინ?!

— დააბრალე მაშინ შენს თავსა.

— თუ იცი ამას რა მოჰყვება!..

შვილი. თუ გამაძევებთ არც მშიერი მოვკვდები,
აღმათ, —

ნათქვამიც არის, შიმშილითო არვინ მომკვდარა.
და თუნდაც მოვკვდე, მერე რაო, ერთხელ

ვშობილვარ,

ერთხელაც არის უნდა მოვკვდე, ნათქვამიც არის.

დამცირებულიც, შერცხვენილიც ერთხელ

მომკვდარა,

ერთხელ მომკვდარა დედამისაც მაგინებელი,
და პოეზიის სამარცხვინოც ერთხელ მომკვდარა:

მამას დავხვრეტო, რომ უთქვამს, და დედას
დავახრჩობ, —

ისიც მომკვდარა, ვინაც გაწრთვანა, მომკვდარა
ისიც,

ერთხელ მომკვდარა... ერთხელ კვდება ავიც და
კარგიც.

ეს ვიცი და ვერ შემაშინებთ.

სხვანი. ჩვენ არც გაშინებთ.

— სულგრძელობა გვაყოვნებს ჩვენს.

— გვაყოვნებს ჩვენი თანაგრძნობა, წრუნვა და
ფიქრი

ადამიანის ბედისათვის, — უნდა გაგვიგო...

— უნდა გაგვიგო, ჩვენც კაცნი ვართ, გვინდა
გისველოთ,
და თუ უარყოფ, დაგიდგებით ჩვენაც
თავმდებალ.

შვილი ი. მოგახსენეთ მაგის პასუხი.

სხვანი. ახლა სხვას ვამბობთ...

— ჩვენ ამისკენა, ეს იქითკენ, ეშმაკებისკენ.
— მოუხმე კკუას, სულგრძელობა ჩვენი შეიგვენ:
თუ დედაშენი, მართლაც როგორც ხმა დაიყარა,
კკუას გადასცდა...

შვილი ი. ხმა ჩაიწყვიტე!..

და განმარტე დამშეული ეგე თვალეზი,
შენცა და შენცა, შენცა, შენცა, ყველამ
ერთობლივ,
თორემ ვშიშობ, რომ არაკები აღარ მეყოფა,
დამეფლითება რომელიმე ერთი თქვენგანი.
ნათქვამიც არის, მგელს უთქვამსო:
კბენა არ ვიცოდი,
ძაღლებმა მასწავლესო, —
მანაც არაკი მომეშველა, დე ასე იყოს,
და მომარიდეთ დამშეული ეგე თვალეზი.

სხვანი. გვინახავს უფრო დამუქრებულნიც.

— უფრო უმწეო, უფრო მეტად დამუქრებულა.
— და ახლა მანაც, რაც არის თუ როგორაც
არის,
შენ შენივე თავს დააბრალე და არსადა თქვა,
როცა მიჭირდა, მეგობრები გადამიდგნენო, —
ჩვენ ჰო გირჩიეთ?.. — მეგობრობაც სწორედ ეს
არის.

— არ შეიძლება აქ მოთმენა ამგვარებისა.
— მუზეუმი. შეტყუებენ მილიონები,
იდეურ წრთობის ნიმუშები აქ უნდა იყვნენ.
— ვწუხვართ, გვიტყუნენ.
— ვწუხვართ, შენზე ვერ ვიმოქმედეთ.
— ვწუხვართ!..
— ო, ვწუხვართ...
— რაც უნდა იყოს,

მრავალი წელი ვმუშაობდით აქ ჩვენ ერთად.

ახალი ი. მერე და რაღა გეშველებათ, ვიღას
დასაქმებთ,
ვის გაუძლოვებთ დღენიდავ ამდენ ტურისტსა,
ან აჩხაბაჩა, უბადრუკ სტილს ვინ გაგისწორებო,
ან ვინ დაგიწერთ მოხსენებებს, სიტყუებს,
ანგარიშთ,
ან ვინ გაითარგმნით, უთარგმნელად ან როგორ
გასძლებთ,
ან ამდენ ცნობას, ამდენ თემას, ან ასეთ წყაროს
თქვენს ნაშრომთათვის აბა კიდევ ვის
გამოსძებნით?!

სხვანი. ეს კიდევ რაო, ეს რა გაისმის?!
— რა გაბედულად ესარჩლება ასე განწირულს?!
— გულუბუყილობა ასე ჭერ არ აფეთქებულა.
— დიდხანა მანაც რომ არ აფეთქებულა.

შვილი ი. იყუჩე, ბაღლო, გევედრები, მე ერთი:
ვკმარვარ,
ანთუ რა ვკმარვარ... არა... არა... კეთილად
დარჩით.

სხვანი. ჩვენ მანაც ვწუხვართ.

— ვწუხვართ ერთობლივ.

შვილი ი. ერთობლიობა ნურაფერმა ნუ მოგიშალოთ,

იყავით ეგრე თანშობითა და ერთობლივად;
უწიგნურთათვის, უვინცთათვის ხელსაყრელია,
ხელსაყრელია მაცდურთათვის, უკეთურთათვის,
უქნარათათვის ხელსაყრელზე ხელსაყრელია,
უბოროტესთა, უავესთა განზრახვათათვის,
ასევე, ასე ხელსაყრელზე ხელსაყრელია;
გასაბრყველად, საცდუნებლად, თუ

მოინდომებს, —
თუ მოინდომებს ვინმე-მეთქი, და მოინდომებს, —
თვალთ აუხვიოს ამა ბრბოსა, პირი აუქრას,
საღმე ჭაობში შელალოს და დაჰყაროს იქა, —
ხელსაყრელია, ო, მართლაც რომ
ხელსაყრელია...

კეთილად დარჩით!

სხვანი. აგრეთვე შენცა, იყავ კეთილად!

— თუ გაგიჭირდეს, გქონდეს მანაც ჩვენი იმედი,
ჩვენ მარად მზად ვართ, გიმეგობროთ და
შეგეწიოთ.

— გქონდეს იმედი!

— გქონდეს იმედი!

— ჩვენ შენთან ვართ!

შვილი ი. ო, გამადლობთ დიდად!..

გამოთხოვების ეს წუთები რა მძიმე არის,
უკეთეს როგორ მელეჯარება, ამათოთლები, —
ველარ გავუძლებ, გევედრებით, დამოგეთ ცოტა,
ეგ უანგინი თანაგრძნობა შემოინახეთ,
ვინ უწყის, მალე თუ დაგჭირდეთ ერთმანეთისთვის.

სხვანი. ჩვენ თანაგირძნობთ, შენ ისევე
მკვახესიტყვაობ.
— სინანულისთვის არ დაგვრჩება არცერთი წვეთი
— კიდევ მოგიტმენთ ორიოდ წუთს, როგორც
იქნება.

შვილი. რახან მომიტმენთ, მოგახსენებთ მე კიდევ
ამას:
ახლა რატომღაც ზოოპარკში მგონია თავი,
ანთუ ტყეში, სულერთია, დაე ტყე იყოს, —
შემოგაძარცვიათ ზნე თუ სახე ადამიანთა;
ასე მგონია, დათვი ხარ და ძლივს დაბაჯდაჯებ,
უზრუნველობით და ქონისგან შეწუხებულნი;
ასე მგონია, შენ მეღა ხარ, შენ კი — თრითინა,
ეს სისხლიანი მგელი გახლავთ, ის კი —
კურდღელი,
პირზე ღრილი რომ მოსდებია სტაფილოისა;
ის აფთარია, ის გომბეშო, ასე მგონია,
ის კიდევ, ღმერთო, როგორა ვთქვა, —
ქვეწარმავალი.

აღარ განვარძობ, საოცარი სენი მძლებია,
მობეზრებისა თუ სხვა ამგვარ სიმპიომისგან.
უნდა გაგშორდეთ, განვიკურნო ან სენისგან,
და ადამიანთ კიდევ საღმე კვლავ შევეყარო.

ახალი. სად წაწვალ მერე, ვინ მიგიღებს ასე
ადვილად,
ანთუ რა საქმეს დაადგები?! აქ ხარ საჭირო.

შვილი ი. ქელი იკითხე. თორემ უღელს მოუძებნიან—
შენ მტრედსა ჰგვჯარ, დამაიწყდა, ველარ
გითხარი.

ბეჭეოტისაც არა მითქვამს და ბევრი სწვისა,
ოღონდ ესაა, მეც დავკარგე სახე კაცისა,
ასე მგონია... ამას მანაც გეტყვით უთუოდ, —

ახე მგონია, დავეღარე ბეხრეც სახეობას,
ახე მგონია, ესა ვარ და სხვა არაფერი,
ეველა მიმიღებს, „ა ცე!“ ვისაც არ მოხერხდება,
ვიდრემდის სახრეს გაუძღებენ ჩემი გვერდები.
ახე მგონია... და ეგება მოვრჩე როგორმე,
ეგება ლიბრი თვალებიდან გადამეყაროს.

სხვანი. და გიმკურნალებს თვით ცხოვრება
ბოლოსდაბოლოს.

ჩვენი სურვილი მალამოდაც გამოგადგება,
რჩევანი ჩვენნი აგაცილებს შემდგომ ფათერაკს.
— ოღონდ იცოდე, აღარავინ აღარ ამხილო,
მგელს აღარ უთხრა, მგელი ხარო, მელიას —
მელა,
და შენს ბეხრეც თავს სახედარსაც ნუ შეადარებ.
— ნუ შეადარებ ნურცა ცხენსა, ნუ გეგონება, —
მგელი ნაღბანდად დაგიღებება, — წავიდა ის
დრო.

— სხვა რაღა გითხრათ, სხვა შენც იცი, ენას
მოუკელ,

ენა მტერია უძალო და უღონო კაცის,
მხოლოდ ძლიერთა ამ ქვეყნისათ გამოხდგომიათ,
შენ შენდა სამტროდ, შენდა სავნოდ
დასასრსარებ.

— სხვა რაღა გითხრათ?
— სხვას ისინი დაგარიგებენ,
ისინი-მეთქი, ვინც ჩვენს შემდეგ
გაგაპანდურებს.

— ახლა მშვიდობით!..
— რა გულსა გვტყენს ეს განშორება!..
რა მღელვარება, რა მღელვარე, ამჩრუები!..
შვილი. ო, რა მღელვარე!..

გემშვიდობებით, აქა მრჩება სული და გული,
და ლეშსა ჩემსა ამღვრეული წყალი მიათრევს.

და მიღის შვილი, დარბაზიდან ეზოში გადის, გზა
იქითაა, ძეგლთან შეჩერდება ერთხანსა. ცოტა რამ
მინც მომატებია ძეგლსა, მაგრამ და რაო, — მუხ-
ლები არა აქვს. იდაყვებიც არა აქვს, თავიც არ
აქვს, აბა თავიც არა აქვს!.. რაღაც ნატეხები კიდევ
ჰყრია გარშემო, ოღონდ არაფერია მინამგვანი თავისა,
მინც ეძებს შვილი, ეძებს და ვერა ჰპოვებს. ამასო-
ბაში ისევ ის ბრმა გადაეყრება.

ბრმა. არავინ არის, სულიერი არავინ არის,
საით წავიდე, საით წავადგე, რა წყალს მივეცე?!
შვილი. შეჩერდი ემანდ, ამ ღორღებში არ ჩაიხინცო,
თუ გზას ვერ იგნებ, რომ შეჩერდე უკეთესია.

ბრმა. როგორ შევჩერდე, როცა მიხმობს ჩემი
მკურნალი,
დიდი სინათლე, სიკაშკაშე როცა მეწვევა,
როცა ვესწრაფი, ისიც მელის მოუთმენელად,
ოღონდ ესაა, მეგზური რომ ვერ მიპოვნია.

შვილი. მე ჰო დაგპირდი...
ბრმა. შენ ისა ხარ?..
შვილი. რომ არ მეცალა, —
ახლა მცალიან, გამიძლოდე საითაც გინდა.

ბრმა: ოღონდ ფათერაკს ამაშორე, ხრამს,
ოღოროღოროს,
ვერაგთა, მგელთა, ავაზაკთა ხრას ამაცილე,
და ამაცილე თაღლით შუქსა, მაცდურს, გარეწარს,

ოღონდ და ოღონდ. და გჯეროდის, გაგეყვან
ველზე,
სადაც უმწიკველო სიკაშკაშე შეგვეგებება.

შვილი. ეგ ჰო მითხარი.
ბრმა. მაშ წავიდე.

შვილი. მოიცა ცოტაც.
ბრმა. ველარ მოვიციდი.
შვილი. სულ ცოტა-მეთქი... თავს დავეძებ, ვიპოვნე
აღბათ,

თორემ უთავოდ რა ძეგლია, ვინ რა გაიგოს,
ვის მიამგვანოს, გმირი როგორ წარმოიდგინოს?
ბრმა. ვის როგორც უნდა.

შვილი. არ ივარგებს, ო, არ ივარგებს!
ვინ უწყის ვინმემ ზედ მოარგოს თავი ლომისა,
ეს არაფერი, ეს იმდენი არაფერია,
ვილაცამ ვეფხვის, ანთუ ვინმემ დათვისა თავი.
მაგრამ ვათუ ვინმემ მგელის თავი მოარგოს,
ვინმემ ღორისა, — ვინ რა უწყის, ღორი ღორია,
და ღორის ჭკუით ღორის გმირიც ღორი იქნება.
ვინმემ ძაღლისაც რომ მოარგოს?..

გვიხსენ, განგებავ!
ვერ დავტოვებ ამ ძეგლს უთავოდ,
ვერც ვერას ვპოვებ, დამხსვრეულა, გაუტყეყოთ.
მინც დამაცა სულ მცირე ხანს, მინც ვეცადო.

ბრმა. ეგ რეებს ამბობ, რისი ძაღლი, — ძაღლმა რა
იცის?!

შვილი. როგორ არ იცის, ფენს აიშვერს და
მიაბილწავს
ყოვლად სალოცავს, წარსულსა თუ მომავალს
ერის.

ცოტა დამაცა.
ბრმა. ველარც ვიცდი, ველარც წავსულვარ.
ე ჰოხი მინც სად დავკარგე, გზას გავიგნებდი.
ვილაც სულელმა მიძულა, ხრამში ჩამეგდო,
მერე თვითონაც თან გადააჰყვა ის ჭკუათხელი.
მე დამიტოვა ეს ნაწყვეტი, ქამრის ნაწყვეტი, —
მერე რა მექნა, სად დავკარგე, შენ გამომართვი?!
მომეცი ჩქარა, დამიბრუნე, რა ვქნა უმისოდ!

შვილი. აჰა!..
ბრმა. ეს რაა?!

შვილი. რაა და ქვაა.
ბრმა. რად მინდა მერე?!

შვილი. თავში დაირტყი, ან გაჩუმდი, რა
გალრიალებს, —
მე თავს დავეძებ, შენ რაღაცა ქამრის ნაწყვეტსა.

ბრმა. ეველას თავისი ეძვირფახება.
შვილი. თავი სხვა არის, —
უთავო ტანი რის მაქნისია?!

ბრმა. თუ ძირს აგდია, ქვაც ქვა არის, თავიც ქვა
გახლავთ.

ჩემი ქამარი ვინძლო ბევრად უკეთესია.
შვილი. ნაწყვეტითო...
ბრმა. ნაწყვეტი იყოს.

შვილი, გაპოვნინებ, ოღონდ მაცადე,
თუ არ დაიშლი და განაგრძობ ასე ღრიალსა,
არც გამოგყვები... სხვა იპოვნე ვინმე მეგზური.
ბრმა. ვილა ვიპოვო, არ სცალიან არავის ჩემთვის,
ეველა თავის გზას მიპოვებს და მიეშურება.
ისეთი ქართი ჩამივილიან, გადავიქცევი,
მივძახი, ვუხმობ და არავინ ყურად არ იღებს.
ზედ გადამდიან, მიმაგლებენ, სად თუ ვინ უწყის,